

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE.

Elfizetési árak: Egész évre 10 frt, félévre 5 frt, negyed-
évre 2 frt 50 kr, egy óra 1 forint.

Megjelenik mindennap,
vasárnap kivételével.

Felelős szerkesztő:

Vértesi Gyula

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Széchenyi-utca 1761. sz.
Kunz József ur kereskedésével szemben.

Hirdetések a legmérsékeltőbb árszámítás mellett vétetnek fel
Egyes szám 4 kr.

Teljesült remény.

Debreczen, nov. 12.

Beteljesedett ama reményünk, hogy fennforgó válságos helyzetből a liberálizmus kerül ki győztesen, s ő felsége Wekerle fogja megbizni, legalább ideiglenesen, a kabinet alakításával.

Ugy történt. A „Nemzet“ tegnapi lapjában a következő telefontudósítást hozta.

Ő felsége dr. Wekerle Sándor pénzügyminisztert a kabinet alakításával megbizta, ki is ezen magas meghagyást elfogadta. Az alakítás előtt azonban az irányadó politikai tényezőkkel és jelesül saját pártjának tagjaival fog érintkezésbe lépni, csak azután teend meg előterjesztését az egyes tárczák betöltése iránt.

És valljuk meg őszintén, minden demokratikus érzületünk mellett, ez a tény olyan hatalmas vívmánya a kor szellemének, melyről rövid idő előtt álmódzni is korán lett volna.

Magyarországon, ahol mindenki arisztokrata, egy polgár-miniszterium, mely nem az eddigi egyedül döntő családi nexuson, hanem tisztán a rátermett tehetségen emelkedik, épül föl: ez a valódi szabadelvű vívmány.

Jóleső elégtétellel ismételjük ezt a vallomást, melyet mi már akkor hangoztattunk, midőn a kormányválságnak lehetősége is csak alig képezte még a nyilvános megbeszélés tárgyát.

Midőn pedig Wekerle Sándort, ezt a nagyraemelt tehetséget üdvözljük új állásában, melyre ő felségének jól alkalmazott s kitünő emberismeretre valló kegye emelte — más részről azért is örömlünknek adunk kifejezést, mert ez a tény bizonyosága annak is, hogy a koronánál nem forognak fenn leküzdhetlen elvi eltérések a magyar szabadelvűség kívánalmaival szemben.

A jövő programja.

Debreczen, nov. 12.

(—s.) El kell némulnia minden kifogásnak és ellenvetésnek, mely ellenzéki részről a Szapáry kormány ellen fölhangzott, azon nagyszerű tüntető lelkesedés ellenében mely a Szapáry kormány valotta és képviselte eszmék érdekében az egész nemzetet, az egész országot elfogta. El kell némulniok azon hangoknak, mert azok a kicsinyes pártérdek elfogult nyilvánulásai, melyeket a nagy eszmék lendületes árja és hordereje kérérlhetetlenül elsöpör és megsemmisít.

A Szapáry kormány hozta felszínre a nagy eszméket, melyek az egész ország közvéleményét forongásba hozták. S ezt a Szapáry kormány csakugyan merész elhatározással, férfias bátorsággal cselekedte, mert hisz nem is volt kötelezve

olyan liberális zász'obontásra, aminőre önként vállalkozott, és mégis megtette azt, noha előre tudhatta hogy pozíciójába kerül. A Szapárykormány programjába kötelező ígéreteként csak a részleges polgári anyakönyvvezetés, a zsidóvallás recepciója és az általános vallás szabadság elveit vette föl, de komoly és mélyreható tanácskozások azon alapos meggyőződést érlelték meg benne, hogy ezen elvek megvalósítása nem képez teljes és befejezett munkát a liberálizmus szolgálatában, mert ezek részben csak palliativ szerek a függő egyházpolitikai kérdések megoldásában, részben pedig olyan természetű kérdések, melyek a további következményeket eo ipso maguk után vonják. Ezt a magasabb szempontból kiinduló álláspontot foglalta el a Szapáry kormány, midőn a mondott pontozatok következtetéséppen az általános polgári anyakönyvvezetést és a kötelező polgári házasságot fölvette programjába, noha arra semmi nemű ígérettel kötelezve nem volt. A Szapáry kormány tehát a liberálizmus consequentiáit önként, minden kényszerítő ok nélkül legmesszebb menő következtéseiben vonta le önmagára.

Ebben a férfias és bátor magatartásban nemcsak személyi érdem nyilvánul, hanem kétségkívül azon általános

A „Debreczeni Ellenőr“ tárczája.

A nagy ut.

— Rajz. —

Irta: Szöllösi Zsigmond.

Mikor már teljesen elkészült a „nagy utra“, mintha valami sajtóságos érzés lopódzott volna be a lelkébe. Kétségtelenül olyas valamit érzett, hogy mégis van valami furcsa abban, mikor az ember egyszerre, ilyen hirtelen mond búcsút ennek a nyomorult életnek.

Nem is csoda, hiszen egész születése óta annyira, de annyira hozzá van szokva az ember! Ingadozni azonban világért sem ingadozott. Oda állt még egyszer „utoljára“ a nagy fal tükör elé és ünnepélyesen konstatálta, hogy r e n d b e n v a n. — A kissé daczosan félrekapott csákó jól illett fehér, leányos arcához, melyen csak alig-alig tudott „érvényesülni“ a láthatólag óriási igyekezettel gondozott kicsinyke szőke bajusz; a dusan zsinórozott pompás szabású kék dolmány ráncz nélkül simult szé es mellére, a habos bársonygalléron tündökölt az aranyos csillag; — jöhet a sötét sors bátran.

Hosszu, de annál buzgóbb keresés után

sikerült egy ötös bankót fedeznie fel a tárczájában, — az utolsót — s azt egy méltóságos mozdulattal dobta oda a huszárjának: aki közel járt hozzá, hogy Isteben boldogult néhai Lótné asszony sorsára jusson a bámulattól. A hangja, mintha kissé reszketett volna, mikor odaszólt a nagy sváb legénynek.

— Leb wol Hans!

Vissza se nézett többet, csak a Castor lapos fejét simogatta meg egyszer és elsietett.

Lekerült a tópartra, a szigeteszőlő felé. A nyári nap forrón sütött; a tó felényi volt, mint rendszeren, s a behuzódott víz nyomán hatalmas repedések tördelték táblákra az agyagos, kemény talajt. A napsugár végig cikázott kardján, az országút fehér pora szürkén rakódott le lakkszirmáira; egy-egy áthajló falomb végig simitá dolmányát, zöldes port hagyva érintése nyomán, de ő nem törődött vele. Arra gondolt, hogy mire az a fényes tüzgomb ma alámerül a tisztai füzes mögött, gálszegi Béri Miklós báró megbosszulta magát ezen a czudor világon.

A mi utána marad, arról nem kellett sokat gondoskodnia! Idősb báró gálszegi Béry Salamon generális ur ő méltósága régen elvette már a gondját a különben sem tuiságos ősi vagyonnak s bölcs tanácsokon, meg az elsőszülöttség jogán kívül egyéb aktív örökséggel

nem igen kellett vesződnie a nagy familia utolsó sarjának.

A Fekete György óriási kertje odadől egészen a tóhátra. A vedlett, kopott kerítésről itt is, ott is hiányzik egy szál deszka. Kevesen járnak erre, nem érdemes kijavíttatni. A sűrű, hatalmas bozót olyan magas a környező árok szélén, hogy Miklós egészen látatlanul huzódhatott meg a kerítés mellett. A lombos, hatalmas orgonafák közül csak helyenként csillant ki a kastély fehér fala. Valami friss és mégis bus magyar nótát huzott odafönn a banda, s a távoli hangok d'ngve, zugva hullámzottak a léghen. A szívébe csapott ez a zene.

A zsebébe nyult, egy pompás kis pisztolyt huzott ki belőle. Óvatosságból még egyszer megvizsgálta a töltést, — meg lehetett vele elégedve: s különös szentimentális mosolylyal nézte a csinos kis fegyvert. Mintha a szemében megcsillant volna valami tényesség, s daczára minden erőlködésnek, érezte, hogy elszorul a szíve. Ugy érezte, hogy valami igen nagy méltatlanság történt vele: hogy nem lehet az természetes, nem lehet az igaz, hogy Fekete Olga egy gálszegi Béri Miklós báró elé helyezzen egy szemüveges mérnököt, a ki egy-bet sem tud mint-hogy — tud. Egy huszárhadnagy elé egy logaritmussokkal eltelt tudóst! Hazudik az a leány, vagy kényszerítve van rá; hanem megbosszul magát! Majd ha itt találják holtan, mellébenja

magasabb közérdek is, hogy a Szapáry kormány hozta fölszínre azon eszméket, melyeknek sikeres megvalósítása legközelebbi jövőnk legszebb feladatai közé tartozik. Ennek tudata az ami a szabadelvű pártot valóságos lelkesedésre ragadta és az ellenzéki pártok szónokait is helyeslő nyilatkozatokra indította. Joggal mondhatjuk tehát, hogy az egész ország közvéleménye osztatlanul egyet ért abban, amihez a Szapáry kabinet tagjai tárczáikat költötték s ezért ellenzéki kicsinyes dolog a mai események közepette ezen döntő körülményt nem látni, hanem a kormány bukásáról malicziával beszélni.

Amiért a Szapáry kormány pozícióját fölládozta, azok a program pontok nemcsak megoldják a függőben levő egyházkérdések egész complexumát és elsimítják a sajnálatos felekezeti surlódásokat, mi által valzmi pozitív roszszat szűntetnek meg, meg, hanem teremtenek is valami pozitív jót, az állami hatalom és szuverenitás teljes érvényesülését valamint a vallásfelekezetek teljes liberális egyenjoguságát. — Ez a program megadja az államnak azt, ami az államé, de azt is tiszteletben tartja, ami az egyházé. E szerint a katolikus lelkész nem panaszkodhatik, hogy az — 1868-iki törvény és a februári rendelet ő reá lelkiismereti kényszerrel gyakorol, mert minden ilyenmü panasznak már a priok gyökeresen elejét veszi a programba fölvett általános polgári anyakönyvvezetés, aminek természetesen további folyamánya a kötelező polgári házasság annál is inkább, mert hisz e nélkül a zsidó vallás recepcziója és az általános vallásszabadság sem mondható teljesnek.

További elemzésében pedig ez a program jelenti a házassági viszonyoknak egységes szabályozását, a mai hétféle szabályzat helyett, ami pedig való sággal botránnyos állapotoknak előidéző oka. Ez a program tehát bele nyul a

polgári és társadalmi élet összes ágaiba s ez az, ami annak nemzeti s állami szempontból első rendű fontosságát kölcsönöz.

Ennek a programnak, mely az állami szuverenitás erejét és a liberalizmus eszméjét magában egyesíti, ennek kell megvalósulnia állami s nemzeti életünk minden ágában. Ez a program melyet a Szapáry kormánya magának vallott, ez a jövő programja!

Fuzió?

(T.) A szabadelvű és nemzeti párt egyesülésének eszméje ismét kísért. Azt hiszem, még nem utoljára, mert egy ily hirteleni, minden előleges közlekedés és barátkozási szándék nélkül agyonütött fuziót sem az ország sem a szabadelvű párt érdekében állónak nem tartok. A nemzeti párt és vezére a szabadelvű párt és vezérével szemben sokkal élesebb álláspontot foglalt el, mint az egykori balközép a Deák-párttal szemben. Apponyi Albert gróf a harcot a személyeskedés terére vitte át s a szabadelvű párt vezérének nem csak politikáját, de személyét is támatta. Ez által nagy ellenszenvet keltett maga ellen s ha csak a haza ügye okvetlen meg nem követele, nem hiszem, hogy azokkal a férfakkal kiket egyénileg vérgig sértett, így minden kibékülési előzmény nélkül, egy zászló alatt, meglehessen, annál kevésbé, hogy kormányba lépve, azokban támogatókra találjon, akik támogatása nélkül pedig nem lenne többsége! Hogy pedig az ország sorsa ezt a fuziót okvetlen megkövetelne, arról szó sincs.

Kérdés, hogy Apponyi és pártjának, a szabadelvű pártba való belépése, nem-e inkább kárára, mint hasznára lenne az országnak. Mert a mit nyerneak a révén, elveszlenők a vámon. Ahány emberrel Apponyi csatlakoznék annál többet kiszorítana a szabadelvű pártból, kik okvetlen ellenzéki állást foglalának vele szemben; sőt az Apponyival belépők elhelyezkedni kívánván, hihetőleg a mások helyét foglalnák el, s ez által vizsályt, belháborút idéznének elő.

A fuziónak, a nemzeti és szabadelvűpárt közt csak egy értelme lehetne: ha az által a szabadelvűpárt megerősödnek. De tényleg épen az ellenkezője állna be. Gyengülne számban és gyengülne összetartásban. Legfelyebb is ellen-

zékét cserélnék, egy számban gyenge ellenzék helyett egy sokkal erősebbet látna magával szemben a szabadelvűpárt azokból, akiket egy egészségtelen fuzió miatt eltaszított magától.

Az erkölcsi nyereség nem lenne nagyobb. Amilyen erők bemennének, olyanok kiválnának. Az ország talán örülne az újdonságnak egy ideig, hanem aztán, ha az ellenzéki támadások a mai prakszis szerint megújulnának és Apponyi gróftól a tények lekötve tartanák, ígéretek helyett cselekedetekkel, ideák helyett faktumokkal kellene előállnia: sokkal rosszabbul lennének, mint most vagyunk; már pedig, ha a szabadelvűpárt valami nagy dologra akarja határozni magát, úgy tegye, hogy ne kárát, de hasznát vallja, s hogy az a haszon tartós legyen.

A közlekedés sora mindenesetre hogy Apponyiekon van. A hegy nem mehet Mahomedhez hát Mohammednek kell menni a hegyhez: mindenekelőtt pedig a szélsőbali lobogót kell bevonnai, a szélsőbali czimborasággal kell felhagyni, szóval: föl kell bontani ezt a balkézről való régi viszonyt. Csakis azután lehet egy tisztességes őszinte frigről beszélni.

Jobb későn mind soha! Ezt már régen megkellett volna tenni annak a nemzeti pártnak, mely az ország belbékéje ellen sokat vétett s merényletek által kivánt hatalomra jutni. Mert hogy a hatalomra jutás minden célja nem szükséges beismernie, úgy is tudja az egész ország. De senkinek semmi szava elene, mert hiszen hatalomra akar jutni minden párt. Hanem az eszközök megválasztásában volt hibás. Am lássuk hát előbb a közel dőst a kibékülési szándék őszinteségét; és majd beszélhetünk fuzióról.

Országos tanító árvaház Debreczenben.

— Kérelem a városhoz. —

Nov. 12.

Köznevelési és közjótékonyági érdekekből sokszorosan fontos országos intézmény felállítását vett tervbe Debreczenben a közoktatásügyi miniszter. Az 1891. XLIII. t. cz 98. §-a által rendelt tanító árvaház létesítését, — amint ezt lapunk már előbb sietett örvendetes hírül adni. — Igaz, hogy a közoktatásügyi miniszter ezen ajánlatánál sem hiányzik az „azonban“, vagyis az a bizonyos föltétel, a város megfelelő hozzájárulásának kikérése, mely mellett hajlandó rendesen a kormány

gyilkos golyóval, hideg, fakó arccsal. — majd akkor tetessen, — ha tud. Egy perczre sem jutott eszébe, hogy ez a hideg porgömb, gálszegi Béry Miklós nélkül is forogni fog tovább, s egy pillanatra sem ötlött agyába a gondolat, hogy másképp is lehet, mint a hogyan ő gondolja a dolgot.

Felemelt a pisztolyt, mikor egyszerre, közvetlen közelében lépéseket hallott ben, az elhanyagolt kerti uton. A sétáló oldalt voltak hozzá, de megismerte őket. Az egyik a rémhosszu háuptmann Szedlacsek volt, a vörös kapitány, a nőt is felismerte a hullámos, dus aranyhajáról, melynek nem volt párja a megyében — Fekete Thekla volt, az idősebbik Fekete lány, a nagy den Iván Levety Domokos felesége, — a huga eljegyzésére jött haza. Hires asszony, hires a szépségéről meg a — hozzáférhetetlenségéről.

Csak egyedül jöttek. A hosszú tiszt lehajolt az asszonyhoz, a ki hangosan kacagott, s kapitány Szedlacsek egyszerre átölelte a szép asszonyt és csókolta, csókolta hoszan, forrón a két orcát a nékül, hogy Fekete Thekla csak félre is vonta volna a fejét.

Miklós szinte leszedült erre a látványra! Hát ez is, ez az aranyhaju, kékszemü madonna! És ezzel, ezzel a vörösféjú eleven toronnyal! De csak pár perczig volt kábult, azután érezte, hogy hirtelen széteszlik körötte val ni sürtü

köd s egyszerre erős, nagy világosság támad a nyomán; oly erős, hogy szinte meg fájul tőle a szem. S mintha valami hidegséget is érzett volna egy perczig ráterüni a szívére.

A szerelmesek befelé mentek a lugasba. Miklós széjjel nézett, azután mikor látta, hogy senki sincs a tájon, hirtelen visszadugva zsebébe a revolvert, egy jókora szökéssel átugrott az árkon, — az országutra.

Kaczagni szeretett volna, bár úgy érezte, hogy szívének holtja van. Félreapta a csákóját, mentéjéről, csizmájáról gondosan levverte a port, meg a rátapadt bozótot és valami vidám marsot fütörészve indult fel a kapu felé.

Pattogó, vig nótát huzott a cigány, csoportokban mulatott a jó kedvü uri nép s a hires don Juan, Levety Domokos, a megyei főjegyző, akasztani való pikáns históriákkal traktált egy kaczagó kompániát.

Miklós, mikor belépett a nagy vasrácsos kapun, hatalmasan odacsörrentette a kardját a sarokkőhöz és negédes meghajlással csapta össze a sarkantyut a febéruhás szép, szöke menyasszony előtt.

A „nagy ut“ ez alkalommal el lett halasztva.

A nagytiszteletű ur káplánt fogad.

— Kép. —

Nt. Siró Jeremiás ur 64 éve daczára nemcsak a kathedrán fült meg az ő apáiról rá: maradt, dicső Siró névnek, de ha egy réz krajczárt ki kellett adnia gyufára, azt is csak hogy meg nem siratta, tartván annak oly szívurhalmának lelke van: nem vándorol az Ábris boltos pénzes fiókjába, de ott marad a nt. ur mélységében fenekén.

Hanem a lábodfalviak nem voltak még annyira elkeseredve sem a magok, sem a világ romlottsága felett, hogy kedvök lett volna mindig együtt sirni a nt. ural s veres szemmel járni haza az istenházából.

Azért egy szent napon deputációt menesztettek a parókhára, hogy ők már csak azt gondolták, fölférne már a nt. tiszteletű urnak egy kis s gitség, veune maga mellé egy káplánt. Jeremiás ur egy érzékeny beszédben megköszönte a szives figyelmet s biztosította szeretett hiveit, a jó lábodfalviakat, hogy a milyen jó még a „fujtatója“ meg az egészsége is: Isten segedelmével akár még husz évig is szolgálja az urat s vele a lábodfalviak szelid jámbor nyáját. A deputáció törölte a szemét, hanem azért egy szóval se mondták, hogy hát segítse az isten a nt. ura t föltett szándékában, csak

intezmény, ha volt több jogközösséggatásához nemes emény. Az országos, tovább, tabb kir. Lajosnak a minisztertanítóárgróf elnyoknak, tal enunc A vényét a sának ki tézmeny fejtegeti

A ilyenekül (kivételek) évi gyám évükig o házatot é resítésére köztartás alap rend — A 3- állított helyen. E állítása a 6—16 év mára. Eg van kisz tekintem miniszter

Mit j

a tanító czen vár tekintetü ban lévő

A hivatali méltó né az állam munka ar nál gon árvák leg képesítő legyenek.

behuzta öt álló e putáczió, longált. deputáci peresse kodt.k.

De sztrájkolt csolta az a cseléds kálván e Te neved

én és az Ez kadt ki dikációt parókhia.

most mer az egész lomba ho fogadjon

be öklév talon a miás urr rengtek kestől eg

intezményeit Debreczenben helyezni el. De alig-ha volt még olyan miniszteri kívánság, mely több jogot formálhatott volna Debreczen város közönségének rokonszenvéhez, méltányos támogatásához, áldozatkészségéhez mint éppen ez a nemes emberbaráti és nevelésügyi minta intézmény. Azt, hogy mit fog nyerni városunk egy országos, tanítói árvaházzal, mi nem fejtegetjük tovább, hanem átadjuk a szót, az erre hivatottabb kir. tanfelügyelőnek. E ő t v ő s K á r o l y Lajosnak, aki az ügy megindított tárgyalásánál a minisztert képviseli s a ki részese lehetvén a tanítóárva nevelése tárgyában, Csáky Albin gróf elnöktele alatt tartott szaktanácskozásoknak, teljesen tájékozva van a miniszter által enuncziált elvi megállapodások felől.

A kir. tanfelügyelő ma d. e. adta be kérvényét a tanácshoz, a nemes város hozzájárulásának kieszközlése végett. Az új kulturális intézmény jelentőségét körülbelül következőleg fejtegeti a terjedelmes kérvény:

Az árvaház ozólja.

A teljes szülőtlenné vagy a törvényszerint ilyenekül tekintett tanító árva 50—100 frt. (kivételes esetekben több), átlag tehát 75 frt. évi gyámpénz fejében 3 éves koruktól 16 életévükig orsz. árvaházban nyernek nevelést, ruházatot és teljes ellátást. — Ily árvaházak létesítésére és a jelzett gyámdíjakkal nem fedezett köztartási költségek kielégítésére a nyugdíj alap rendkívüli jövedelmei vannak ki jelölve. — A 3—6 éves tanító árva részére már felállított az o'só orsz. árvaház Hódmezővásárhelyen. E g y, esetleg k é t orsz. árvaház felállítása nyer még a jelzett alapokból fedezetet 6—16 éves tanító árva fiúk és leányok számára. Egyik ily árvaház helyül D e r e c z e n van kiszemelve. „Egyik alkalmas központnak tekintem Debreczen sz. kir. városát.“ Így szól a miniszter leiratában.

Mit jelent a miniszter e nyilatkozata

a tanító árva nevelési szempontjából és Debreczen város helyiérdekei, meg a közművelődés tekintetéből? — azt meggyőzően fejti ki a szóban lévő beadvány.

A magasztos hivatásában irigylendő, de hivatali helyzetében annál kevésbé irigylésre méltó néptanítói árvanevelésnek gondját maga az állam vette fel, hogy a népnevelő érdemet munka anyagi jutalmának csekély mértékét annál gondosabb erkölcsi kárpolással; a tanítói árva legjobb nevelésével s tisztos életpályákra képesítő legjobb oktatással atyailag kiegészítve legyenek. Az orsz. tanítói árvaház nevelő irányja,

szervezete, tüzetes tanulmányok alapján o'y módon á lapittassék meg, hogy gyakorlatiasságával, családi jellegével és a növendék egyéni hajlamát s képességét első sorban szem előtt tartó művelésével a tanítóárva vallásos, hazafias és munkás nevelést, hasznos közpályára képesítést biztosítsa. E testi-lelki fejlődés előfeltételei nemcsak a nevelési mód- és rendszerben, hanem a környezet viszonyaiban is rejlik: kiválóan fontos tehát az orsz. tanítói árvaház elhelyezése.

Messze vidék közlekedési gócpontjának, egészségesnek, lehetőleg olcsónak, mindenkélett pedig t ő s g y ö k e r e s m a g y a r n a k kell azon városnak lennie, hová az ország minden tájáról összeseregülő tanító árva intézetét helyezhetni.

Az olcsóságtól eltekintve m i n d e z e n e l ő n y ö k ö n k é n t k i n á l k o z n a k D e b r e c z e n b e n .

Kiváló fontosságu, hogy magasbb műveltség, nemes közszellem, fenkölt emberszeretet, tevékeny köz- és társadalmi élet uralkodjék a tanítói árvaház helyén. Debreczen közéletében és társadalmában bőven megvannak ezen erények.

Kell, hogy lehető legtöbbféle tanintézet álljon a növendékek befogadására az orsz. tanítói árvaház városában. A családcsoport rendszeréhez képest beosztott s 12 éves korukig együtt nevelt fiúk és leányok akként oktattatnak, hogy ki ki megnyilatkozó tehetségéhez illő foku s irányu iskolába küldetik. Debreczenben a már létező nagyon sokféle iskolán. tanintézeteken kívül fi-árva kiképeztesésére remélhetőleg közelebb ipari szakoktatás és tanárképzés is kínálkozik; leány-árva számára pedig közelgőnek látszik k i s d e d ő v ó n ő é s t a n i t ó n ő k é p e z d e felállítására.

Ezek a nemzeti közművelődési humán-nevelés és okszerű tanítási érdekek sugallhatták a miniszter nézeteit, hogy Debreczen alkalmas központ ily árvaház felállítására. Ily magas és nemes központ istápolása magában is ambícióját képezhetné (bizonyára képezi is) Debreczen város hatóságának; de a országos közérdek mellett

fontos helyiérdekek is

támogatására ajánlják a miniszter kezdeményezését.

Disz és erkölcsi töke mellett anyagi előnyöket is kölcsönöz a városnak egy ily orsz. köznevelési intézet felállítására és állandó fenntartása, melynek költségei nem megvetendő forralom jövedelmét biztosítják a lakosság egy részének.

Az iskolák évenként 50—60, esetleg 100 növendékkal, és pedig valószínűség szerint, jeles növendékekkel népesednek, akik a köz iskolák nevelő hatását fokozni s vonzó példával irányozni fogják, minek előnye szembeötlő, ha tekintetbe vesszük, hogy iskoánk az oktatás mellett a nevelésre eddig kevesebb gondot s rem elég gyakorlatias módszert fordítanak.

A város területén felállított internátusok hasznos tapasztalatokat merithetnek ezen minden modern felszerelés, berendezés és vezetés előnyeit feltáró intézet internátusában. Hasznára válhatik a tanítóképezdének, ha növendékei általa nemcsak tanítási, de nevelési gyakorló intézethez is juthatnak.

Vége megbecsülhetlen előnye lenne Debreczen városnak, melynek nincs saját községi árvaháza, ha a miniszteri leirat kedvezményével élve, árváinak egy részét (megfelelő hozzájárulással) az orsz. tanítói árvaházban helyezné el. Ezen eszme fölvetésével nem akarja a kir. tanfelügyelő a meglévő egyleti és felekezeti árvaházak árvanevelő képességét akár korlátozással, akár versennyel megnehezíteni. Csak rá mutat arra, hogy mily előnyösen volnának itt elhelyezhetők a művelt családok „kosztba adott árvái“, és az elhalt tisztviselőknek nevelési díjban részesített árvái.

Mit adjon a város a nyert előnyökért?

Debreczen város képes is, kész is nemzeti kulturánk oltárára áldozatokat hozni: hiszen épe nemes tulajdonsága biztosította régi idők óta hegemoniáját közel 3 millió lakossal népes országrész fölött. De itt nem is lehet áldozatról szó, oly csekélység az, amit egy orsz. nagy közintézetnek álamilag alapításával és örök időkre fenntartásával szemben e nemes várostól igényel e jó ügy.

Nem az előállítás költségeit kívánja a miniszter, (bár ez sem lenne méltánytalan.) csupán annyit, hogy lehető tegye a város a tanítói árvaháznak Debreczenben fölállítását, szemben azon ajánlatokkal, melyek az árvaház megnyerése iránt t ő b b nagy város részéről tétetnek.

Az árvaház felállításának előfeltétele, egészséges tágas beltelek, va amelik főútvonalon, csatornázási és gázvilágítási hálózatban, légáramra és csapadéktolyásra tekintve a város északi vagy keleti részén. Egy ilyen beltelek adományozását kéri első sorban a kir. tanfelügyelő. A teleknek legalább is másfél holdnyinak kellene lennie. De ha belterületen és egy helyütt ekkora telek nem állana rendelkezésre: a 12—14 termet s ugyanannyi mellékhelyiséget lehetőleg pavillon rendszerben, tehát 3—4 épületben tartalmazó intézet, legalább két tágas udvar, elő-

behuzta maga után az ajtót. Es ez így ment őt álló esztendeig; minden évben elment a deputáció, de a nt. ur csak mindig 20 évre prolongált. — A hatodik évben aztán már nem deputációskodtak a jó lábodfalviak. hanem esperesse fenyegetőztek, sztrájkoltak és káromkodták.

De a ért nt. Siró Jeremiás ur se nem sztrájkolt, se nem káromkodott. — Beparancsolta az üres templomba az egész házanépet a cselédséggel egyetemben és itt nekik predikálván e nemű textusok alapján: „Hirdetem a Te nevedet az én atyámfiaiak.“ — „Mi pedig: én és az én házam népe dicsérjük az urat.“

Ezért meg a nagytiszteletű asszony fakadt ki s tartott Jeremiás urnak olyan predikációt, hogy olyat még nem hallott az öreg parókhia.

— Elvadítottad a népet a templomból, most menj, tereld vissza, ha tudod; de hogy az egész háznépet, mind egy szálig, a templomba hordjad: azt tovább nem nézem. Vagy fogadjon káplánt, vagy!...

— Vagy? — sirt közbe Jeremiás ur.

— Vagy hát!... Megértettük?! fejezte be öklével adva nyomatékot szavának az asztalon a nagytiszteletű asszony s ráhuzta Jeremiás urra az ajtót, úgy, hogy a vén falak nem rengtek meg bele jobban, mint a Nt. ur székétől együtt.

Történt pedig ez az ünnepi patália annak miatta, mivelhogy a maglókat a templom ideje a'att valami gonosz kezek teremtettk a kertbe és azok t-vének ott oly itéletet, minőt Jeremiás ur sem tartott az Istent/1 elrugaskodott lábodfalviak fölött.

Mikor aztán a Nt. ur megtisztultnak érezte a levegőt igazat adva bölcs Salamonnak, hogy jobb lakozni a háznak zugolyában, mint háborgó asszonyi állattal egy háznak társaságában — leballagott a parókhia végéhez ragasztott kis fecskéfészékbe, hivatalos nyelven a tanulóba; rápipált és ekkép szedegeté össze ijedelemtől megugrott gondolatait;

Megértettük?! Hm! A Deliládat asszony! hát te is ellenem szegődsz? nem elég hogy azok a fülesek deputálnak, hanem a deputátumokról meg tudni sem akarnak? Azért se kapnak káplánt! Nem! — Holtig cipó, holtig predikáció! — úgy szegődtünk hallja kendtek tisztelt füles uraimék!

Na hisz, ha hallották volna; majd is lett volna holtig cipó Jeremiás nt. urnak, de keserű, hogy édes lett volna hozzá képest a zsidók ultra süttött egyiptomi kenyere is.

Hanem azért az ebédnél lohadt már a nt. ur fölgerjedése; mert ebédelni mégis csak jobban szeretett, mint haragot tartani. A nagytiszteletű asszony is alább hagyott s neheztelessel; a jó ebéd, mellé egy pár pisztoly jó bor megtette a hatást a nt. ur gyomrán meg a szive

felháborodásán is. Az a mézes ajku, tüzes szemű kis lány mg, a ki lepke könnyűséggel terem ime elibe a pipával — a mint azt diákosan kiveri, megtölti s egy piros parazzsal a módját is megadja — az meg épen visszaadja nt. urat önmagának. — Ugy, hogy a 2-ik pipánál már — egy hatalmas füstf-lhőre ráfesti megelégedett arca mosolyával teljes megbékülésének szívárványát: kimondja, hogy káplánt fogad.

Aranka, az a pipagyújtó fürge mókus, örömében majd elejti a fekete kávé, melylyel ép akkor lép be az ajtón; szerencséje, hogy észre vette magát, mert a legelső feltétel melyet a káplán-tartásra kiköt a nt. papája — épen őt illeti.

— Hanem ha megtudom, hogy megzavarod a fejét annak a fiók Timotheusnak vagy az a tiédet: elcsaplak mindkettőtököt a háztól. Aranka szemlesütve elpirul.

— Ugyan apám! — és az alatt mégis arról gondolkozik, hogy milyen is lesz az a káplán: szőke e vagy barna? holnapután jön-e vagy holnap?

Nt. Siró Jeremiás ur csakugyan beváltá a szavát. Van káplánja. És még nem gondolt rá, hogy elcsapja, mert Aranka és a káplán ur még csak ketten tudnak valamit.

Tóth József.

kert s némi konyhakert elhelyezése céljából 1000, de legkevesebb 800—900 öf beltelek volna szükséges s még az intézethez közel legalább egy holdnyi konyhakert volna rendelkezésre adandó.

A pár hold gazdasági terület átengedését, tekintettel a fűvészkert és földmives iskola használhatóságára, ezuttal meilözhetőnek véli a tanfelügyelő, bár nagyon előnyösnek jelezheti, ha a város nem tulajdonába, csupán használatára bocsátana az intézetnek ily gazdasági területet. A háztelek adományozás mellett conditio sine qua non-ja az árvaház Debreczenben felállításának, hogy a város ingyen épület-anyagot s ennek beszállítására fuvart adjon (fuvart aligha adhat, ezzel már a város nem rendelkezik Szerk.) Kérvényező hivatkozik arra, hogy a közjótékonyági és közművelődési intézetek felállításánál ez ajánlás általán szokásos, szinte szabályszerű Debreczenben.

A kir. tanfelügyelő reményét fejezi ki az iránt is, hogy ha nem is most mindjárt, de idővel úgy a város, mint ennek lelkes lakossága alapítványokat is fog tenni debreczeni, és innét származott tanítóárvának ezen árvaházban nevelésére.

Bizton reméli a tanfelügyelő, hogy a minden nemes ügyben fáradhatatlanul munkálkodó, áldozatkész, hatalmas metropolis fényes multjához s még fényes jövőjéhez méltó nagylelkűséggel teszi magáévá az ország tanítói, a nemzet napszámosai árváinak önmagában is kegyeletes ügyét.

Ugy vagyunk értesülve, hogy e kérvényt már a hétfői tanácsgyűlés tárgyalni, illetőleg a jog- és pénzügyi bizottságnak kiadni fogja, hogy már a nov. 23-iki közgyűlés foglalkozhasson vele.

Irodalom—művészet.

Az erdélyi színészeti jubileum. Kolozvárótt gyönyörű őszi időjárás mellett teljes sikerrel folyt le tegnap az emléktábla-leleplezése. A résztvevők fél tíz órákor gyülekeztek a vármegyeházban és háromnegyed tíz órákor a belszent-utcai Rhédey-ház előtt felállított emelvényhez vonultak. Az akadémiát Zichy Antal képviselte, a Petőfi-társaságot Komócsy, Endrődi és Rákosi Viktor, a nemzeti színházat Nádaí és Zilahy; az „Otthon” küldöttsége, a színház küldöttsége, Budapest fő- és székváros küldöttsége, Debreczen, Nagyvárad, Kisküküllő, Arad, Szamosújvár és több más törvényhatóság képviselői. A több ezer főre menő közönség közt az egyetemi ifjuság tartotta fenn a rendet. Miután a kolozsvári dalkör elénekelt a himnusz, Gyarmathy Miklós mondta el nagyhatású ünnepi beszédét. A beszéd után a dalkör elénekelt a szöveget, mire előlépett Náday és a nemzeti színház nevében pompás babékoszort adott át Gyarmathy elnöknek az emléktábla részére. Zilahy Gyula az operaház nevében adott át pompás koszort, néhány szó kíséretében. Ezután a városház közgyűlési termében az erdélyi irodalmi társaság díszgyűlése volt. Kuun Géza gróf megnyitója után Fereny Zoltán dr., az ünnepély eszméjének megpendítője, igen érdekes tanulmányt olvasott fel az erdélyi színészetről történetéről zajos tapsok közt. Csernátóny Gyula Katona Józsefről emlékezett meg. E. Kovács Gyula alkalmi költeményt mondott. A program folytatása: délután 2 órákor békett, este díszelőadás.

Készülő novellakötet. Szüts Jenő tehetséges fiatal kezdő író, kitől lapunk is közölt egy ízben egy reményekre jogosító elbeszélést — kötetet akar kiadni, melyre a következő szövegű előfizetési felhívást bocsátotta ki: Jó barátainak ösztönzésére és kívánságára, egy szerény igényű elbeszélés kötetet szándékozom kiadni. — Érzem, hogy művemnek nagy szüksége van a sajtó és közönség jóakaratu elnézésére s midőn ezekkel mégis a nyilvánosság elé akarok lépni, az a czél vezérel, hogy velük barátainak és jó ismerőseimnek némi csekély emlékekkel kedveskedjem. Kötetem-t azon szerény kérral bocsátom nagy utjára, hogy a sajtó és nagy közönség igazságos kritikája további mű-

ködésemre nézve irányt mutasson. — Novelláim alakjait az életből vettem s a mennyire fiatal korom tapasztalatai megengedték, igyekeztem azokat a mese keretében legalább körvonalakban jellemezni. A kötet a következő hét elbeszélést fogja tartalmazni: „Csilla grófnő”. — „A mágnes”. — „Tavasza a szívben”. — „A pepita nadrág”. — „A megtért”. — „Az új lakók”. — „Meghódolt”. A kötet díszes kiállításban „S z i v - t ö r t é n e t e k” czim alatt 6—7 iven lehetőleg karácsonra fog megjelenni a „Debreczeni Ellenőr” könyvnyomdájában s előfizetési ára 1 frt. diszkótésben 2 frt. Gyűjtőknek tíz előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálok. A gyűjtő iveket az előfizetési pénzekkel együtt kérem lehetőleg december elsejére hozzám (Debreczen, N.-Csapó-utca 361. sz.) beküldeni. Ezek után pedig kötetemet a közönség nagybecsű figyelmébe és jó akaratába ajánlván, maradok Debreczen, 1892. november hó. Teljes tisztelettel Szüts Jenő.

Napi hírek.

— **Isteni tiszteletok.** Holnap predikálni fognak a Nagytemplomban: Némethy Lajos lelkész. Kistemplomban: Mindszenti Imre s. lelkész. Kossuth utcai templomban: Dicsőfi József lelkész, ispotálytemplomban: Könyves Tóth Kálmán lelkész. A kath. templomban pedig predikálni fog L e k y Kornél s. lelkész.

— **Aradiak a polgármesternél.** A debreczeni színtársulat előadásait tanulmányozó aradi küldöttség ma d. e. meglátogatta Simonffy Imre polgármestert. Az aradiak ezenkívül más előkelőségeknél is tisztelegtek a mai nap folyamán.

— **Az aradiak Debreczenben.** Mint már említettük, az aradi színtársulat kiküldöttjei és törvényhatósági bizottsági tagjai (kiknek névsorából tegnap Vincze Miklós kir. törvényszéki bíró kimaradt) tegnap megtekintették a „Thermidor” előadását, a kaszinó- és az első számú közép-pályából és kifejezték elismerésüket a kerekded, összefüggő előadás felett. Szini előadás után a bizottság tagjai és a színtársulat előkelői a Bika vendéglőben jöttek össze, hol már egy hosszú asztalnál L u k á c s László laczfalusi pap és mintegy 25 hiva ültek. A Bika törzsvendégei gondolkodtak róla, hogy R á c z Károly cigány bandája elhuzza az „Isten áld meg a magyart”, továbbá a „Hazádnak rendületlenül”-t huzza, melyeket az oláhok nagy hallgatással fogadtak. Rác Károly zenekara egyik debreczeni hírlapíró kedvéért egyszer rendezítette a „Marseillaise”-t, mire az oláhok tapsolni kezdtek. Ennek elhangzása után egyik törzsvendég kívánságára a banda a Rákóczi indulót huzta rá, a mire kitört az egész vendéglő viharos tapsa. A Rákóczit ezután még többször is elhuzták a cigányok. Az oláhok fészkelődni kezdtek, de az okosabbak csendre intették a fiatalabbakat. A jelen volt társaság kívánságára dr. B a r a b á s Béla gyomai országgyűlési képviselő, az aradi törvényhatósági bizottság tagja, gyönyörű dikciót tartott a hazaszeretetről, a szép magyar nyelv szeretetéről, a melyet az egész vendéglő megtapsolt. Erre felállott az oláhok között egy fiatal pap, a ki oláh nyelven tartott dikciót. Ahogy kivehették a beszédéből, azt bizonyították, hogy az oláhok nemes nép és nem is gyűlölik a magyart, hanem vele egyenlő jogokat követelnek. Ezután még T i s z t i Lajos aradi törvényhatósági bizottsági tag tartott szellemes és szép dikciót, szintén a hazaszeretetről, melyre azonban az oláhok már nem feleltek s a két dikció hatása alatt az oláhok csendben maradtak. Az aradiak közül dr. B a r a b á s Béla a központi függetlenségi párt távirati meghívása folytán ma reggel elhagyta Debreczent, hogy Békésre menjen.

hol Irnyi Dániel örökének betöltéséről van szó és egyik szélbali képviselő tart beszámoló beszédet, melyen Thaly Kálmán, Debreczen egyik országgyűlési képviselője is jelen lesz. Aradról még megérkezik ma Müller Károly ügyvéd, színtársulat bizottsági tag, az ottani függetlenségi párt elnöke, Simon Jenő ügyvéd és az aradi társaság számos tagja.

— **Kikeresztelkedés.** Kovács Kaufman Sándor, akit Debreczenben is sokan ösmernek, szintanodai növendék s a „Magyar Ujság” belmunkatársa Budapestben áttért a r. kath. vallásra. Keresztapja Fenyvessy Ferencz orsz. képviselő volt.

— **A dajkaképző tanfolyam az árokutczai kisdudóv mellett még e hónapban meg fog nyitni; egyelőre 10 növendéket fognak bele fölvenni.** A tanács hétfői ülésében fognak ez iránt véglegesen határozni. A tanfolyamon az egészségtant dr. Tüdös Kálmán, a nevelési tárgyakat pedig Ujfalussy Mariska óvónő fogja előadni. A tanfolyam hat hónapra van tervezve s május 1-re be kell fejezni.

— **A fröbelegylet** tegnap tartott választmányi ülésében elhatározta, hogy az idén is tombola estélyt rendez s erre határnapul Deczember 17-ét tűzte ki. A rendezőség a választmány összes hölgy tagjait magában foglalja. Hogyne sikerülne a már oly előkelő multtal dicsekvő fröbel egyleti tombola estély az idén is, mikor ily tapintatos kezek rendezik!

— **A kereskedő ifjak** egy része által rendezendő táncmulatságra, melyet már jeleztünk, hogy deczember hó 10-én a Margit fürdő dísztermében fog megtartatni, — a meghívók a jövő héten küldenek szét, Belépti díj nem lesz, de a férfiak 1 frtért táncjelvényeket fognak váltani és az ebből begyűlt összeget a Baross Gábor emlékszobra javára fordítják.

— **Nem szabad rongyot szállítani.** Mint a főkapitányságtól értesítenek, a belügyminiszterium egy körrendelete szerint, a magyar korona egész területén a rongyok, ócska fehér ág- és ruhanemiek szállítása, ha ezen utóbbi tárgyak uti podgyaszt nem képeznek, nem szállíthatnak.

— **A nagyváradi székeskáptalan köréből.** Nagyváradon a püspöki székesegyházban az összes káptalanok jelenlétében tegnapé 6-ik ülést tartottak. A káptalanok jelenlétében tegnapé 6-ik ülést tartottak, valamint Winkler József, Zajuay János, Jeley János, Winterhalter Antal, Székessy Rezső és Széchényi Jenő előléptetett kanonokokat hivatalukba. Winkler czímzetes püspök ez alkalommal kegyeletes szavakban emlékezett meg az elhunyt Racsek János nagyprépost érdemeiről s örömmel üdvözölte Nogállt, ki 50 év óta a haza és egyház, közjótékonyaság, köznevelés, irodalom terén hervadhatatlan érdemeket szerzett. Szakszó Rezsőt a beiktatásnál Schiffner Ede kanonok helyet esítette.

— **Hangverseny.** A „Margit” fürdőben holnap tartandó sétatangverseny műsora a következő: 1. Ta-ra-ra bum di hé. Induló (uj) Komzaktól. 2. Nyitány Boildien operájából (uj) 3. Keringő Sellök-csábja. Waldtenfeltől. 4. Bécsi népdal, (uj). Krakauertől. 5. Nagy Abránd Mascagni „Parasztbecsület” operájából. Czapektől. 6. A két szöke. Polka Bilsetől. 7. Szerencsefia Négyes (uj) Millerkertől. 8. Egyveleg „Pünköszt Flórenczenben” operettből Czibulkától. 9. „Lyuk, lyuk, lyuk” Magyar népdal-induló (uj) Labártól. A közönséget nagyon kéri a zene karvezető, hogy az előadás alatt csendesen viselje magát.

— **Gyufamérgezés.** Ugy látszik, hogy cselédeink az utóbbi időben, ha öngyilkosságot akarnak elkövetni, legszívesebben a gyula kénköves mérgehez folyamodnak. Kántor Anna cselédleány a nagy-út-utca 1708. sz. a tegnap délután, gyufát dobott ivott, de tettét észrevették s a rendrség által ápolás végett behozták a közkórházba. Tette oka valószínűleg; keresd a legényt.

— **Oláh világ Debreczenben.** Dr. Lukács László mai sajtópere egész oláh világot csinált Debreczenben. Száznál többen jöttek el vele hogy itt jelenlétükkel tüntessenek: ur, halinás, gubás, báránbőr süvegű móczok, kik

megöltötték mert a tárgy egy része jut része a Bikánél ütöttek keltettek.

— **Ér** építése ügye mozgalomról, dult meg az álló debreczei től Álmosd, községek te szántói állon A mozgalom segeiben indult a vasdotta. Ma nagykereskedésére népes város háza na dekében. K város (Simon György End Mayer Emil) Er Endréd, Ér-Selind, É lom és a n. Az értekezle s elnöké aj mestert. Gy a tervezett Debreczen v sutnak. A lé ség várható megkezdhető mindenekelőt értekezlet c vasut kiépít osságát rész nézve. — ben lehetsé k e p e s s függ. Ha az ként törzsre hozzájárulást vasut létre j gyék s az ál Mindenek el megalaki tat birtokos örö galom elé, n lágymegye nel vasuti ö Einöklő S i az értekezle szükségessne kell lenni a támogatások nem sok vá az államnál sem az engo gatastól ne tudni, hogy lább is 400 kérdés, hog az nehez n ményli, h lam is, miu vasutra szü leti részén pessimista f fel az érdeleteni a szüksé lása után n got S i m o György En Péter és Pa Imre és Pa E bizottság délyt kieszi hozzájárulá ki a felett, tehető trac György En bizottság e déket, tapo községekné séhez s egy

megtöltötték a törvényszéki palota folyosóit, mert a tárgyalási terembe nadrágos embereinek egy része juthatott be. A rumunok intelligens része a Bikában, a báránbőr süvegesek Webernél ütöttek tanyát, s az utcákon is feltűnést keltettek.

— **Értekezlet a felső érmelléki vasut építése ügyében.** A multkor hírt adtunk arról a mozgalomról, mely a felső Érmellék vidékén indult meg az iránt, hogy a kiépítéshez közel álló debreczen-n-létai vasut létai végállomásától Álmosd, Ottomány, Szalacs, Endréd, Pér községek felé a n-károly-zilahi vasut tasnádszántói állomásáig helyi érdekű vasut építtessék. A mozgalom a közvetlenül érdekelt vidék községekben indult meg s egy szűkebb körű értekezlet a vasut építés szükségességét ki is mondotta. Ma pedig Szabó Kálmán debreczeni nagykereskedő és ottományi birtokos összehívására népes értekezlet gyűlt össze a debreczeni városháza nagy termében e vasut létesítése érdekében. Képviselve voltak Debreczen város (Simonffy Imre, dr. Király Ferencz, György Endre, Balogh Mihály, Rössler Richárd, Mayer Emil), H.-Palyi, Ottomány, Szalacs, Peer, Er Endréd, Álmosd, Kokad, M. Pércs, Er Adony Er-Selind, Er-Töviss, továbbá a kakadi uradalom és a n-váradai lat. szertartása uradalom. Az értekezletet Szabó Kálmán nyitotta meg s elnökké ajánlotta Simonffy Imre polgármestert. György Endre hangsúlyozta, hogy a tervezett vasut kiépítése érdekében áll ugy Debreczen városnak, mint a debreczen-létai vasutnak. A létai vasut építése föltéve két község várható hozzájárulását, a jövő év tavaszán megkezdhető lesz. Dr. Király Ferencz mindenekelőtt azt kéri kimondatni, hogy az értekezlet czélszerűnek, időszzerűnek tartja-e a vasut kiépítését. Mellőzhetőnek véli-e vasut fontosságát részletezni, Debreczenre és a vidékre nézve. — Hogy azonban kiépítése mennyiben lehetséges, az az érdekeltség a kczikóképességétől és áldozatkészégétől függ. Ha az érdekeltség képes lesz kilométerenként törzsrészvényekben 8000 frt minimalis hozzájárulást biztosítani, bizik benne, hogy a vasut létre jön; bár aggodalmak vannak, a megyék s az állam nyomatéko-abb támogatása iránt. Mindenekelőtt a végrehajtó bizottságot kívánja megalakítani. Sántha Dezső szilágymegyei birtokos örömmel és bizalommal tekint a mozgalom elé, mely hivatta van megvalósítani Szilágymegye azt az óhaját, hogy Debreczen-nel vasuti összeköttetést nyerjen. (Helyeslés) Elnöklő Simonffy Imre erre kimondja, hogy az értekezlet a felső érmelléki vasut kiépítését szükségesnek tartja. György Endre: Tisztában kell lenni a költségek nagyságával és a várható támogatások forrásaival. Megyétől, államtól nem sok várható jelen viszonyok között, bár az államnál az illetékes tényezők, mint ő tudja, sem az engedély kiadásától sem bizonyos támogatástól nem fognak idegenkedni. De jó lesz tudni, hogy az érdekeltég hozzájárulásának legalább is 400 ezer frtnak kell lenni. Az tehát a kérdés, hogy ennyi összehozható lesz-e. Szabó Kálmán reményli, hogy az érdekelt községek, sőt az állam is, miután hadászati szempontból minden vasutra szükség van, mely az ország északkeleti részén épül, hozzájárulnak. — György E pessimista fölfogása ne riassza vissza sőt buzdítsa fel az érdekeltséget, s igyekezzék előteremteni a szükséges összeget. Király Ferencz felszólása után megalakították a végrehajtó bizottságot Simonffy Imre elnöklele alatt s tagjai: György Endre dr. Király Ferencz, Strobecz Péter Szabó Kálmán, Sántha Dezső, Fráter Imre és Papp Imre (a váradai káptalan részéről.) E bizottság feladata lesz az előmunkálati engedélyt kieszközölni, a trace-irozást megrendelni, a hozzájárulásukat összegyűjteni. Hosszu vita fejlett ki a felett, hogyan szereztessék be az 5000 frtra tehető trace-irozási költség? Végre elfogadtatott György Endre indítványa, hogy a végrehajtó bizottság egymás közt felosztva az érdekelt vidéket, tapogatózzék egy hónap alatt egyeseknél, községeknél: mennyivel hajlandók a vasut építéséhez s egyuttal az előmunkálatok költségeihez

hozájárulni. Elnök az érdekeltség buzdításával zárta be az értekezletet. A végrehajtó bizottság nyomban megtartotta első ülését.

— **Nyilvános köszönet.** A kollegium igazgatósága tisztelettel köszönetet mond azokért a terménybeli és pénzbeli kegyes adományokért, melyeket e nemes város lelkes és áldozatkész lakosai, a hét folyamán megejtett ózai segélygyűjtés alkalmából, a főiskola felsegélésére beszolgáltattani sziveskedett. A nagylelkű és buzgó adakozók találják meg jutalmukat önzetlen tetteik boldogító tudatában s gondoljanak a kollegiumra ezentul is rokonszenves kegyelettel és nemes jóindulattal.

— **A csizmadia társulat új háza nemsokára teljesen készen lesz s a táncsterem már december 1-én át lesz adható rendeltetésének.** A többi munkálatokkal is csaknem készen vannak s nem hiányzik más, mint a termék és szobák festése, díszítése, berendezése. Az egész helyiséget Lovász Dániel bérlő veszi át.

— **A Telegdi fürdő, mely kazántisztítás miatt néhány napig zárva volt, imét a t. c. közönség rendelkezésére áll.**

— **Előnyösen ösmert szőlő birtokos és aradi bornagykereskedő Domány József özég lapunk mai számában közzé tett hirdetésnyére felhívjuk a t. érdeklődő közönség figyelmét.** A legfelsőbb elismerés és számos kitüntetések kivül évszázados jó hírnev Domány ur üzletének, teljes biztosítékot nyújt — kitűnő zamatu és tiszta kezelési asztali és csemege borait, valamint saját gyártmányu cognacjait, a nagyérdemű közönség pártfogásába ajánljuk.

Lukács László sajtópere.

Debreczen, nov. 12.

A véresszáju agitátor, a hazaárulók legrosszabb fajtájából való, hazánk ellen elkövetett gyalázatos s vakmerő támadásairól hírhedt laczfalusi pap állott ma a legmagyarabb város független polgáraiból alakult esküdtszék előtt.

A tárgyalásra beakarta csöditeni a vele egy huron pendülök egész tömegét is — akik természetesen tüntettek volna mellette — de legnagyobb részük kiszorult a tárgyalási teremből, mely így is zsufolásig megtelt.

Lukács mindjárt a tárgyalás elején oly kihívóan viselte magát, konokul megtagadta a magyarul beszélést, hogy minden jobb érzésű ember arczába kergette a vért.

Máskülönbben szerepét kitűnően játsza ez az ur. Mert szerintünk még az a mentsége sem lehet, hogy valami fanatikus politikus, aki minden örültségre képes nemzetiségi, jogosoknak hitt aspirációi keresztülvihetéseért — hanem egyszerűen színész, aki a nemzetiségi martyr szerepére vállalkozott.

Természetes, hogy csak nálunk lehet ilyen szerepeket eljátszani, mi nálunk, akik tulságos tisztességesek, s elnézők vagyunk még azokkal szemben is, akik a legvadabbul, legotrombábbul sértegetik nemzeti érzelmeinket lépten-nyomon.

De természetesen a türelemnek is van határa. S a hírhedt komédiás további szereplése elé alighanem a debreczeni esküdtszék fogja az első „megállj“-t oda állítani.

A laczfalusi pap védelmét Coraján Gyula kolozsvári ügyvéd vitte, a vádat pedig maga Cserna Vincze debreczeni kir. főügyész. A „Tribuna“, „Vulturul“, „Romanul“ stb. oláh lapok képviseltették magukat a tárgyaláson.

A törvényt alkalmazó bíróság következőleg alakult: Iggyártó Sándor elnök, Ujhelyi András, Rottler Béla bírák, dr. Kiss Dániel jegyző, román tolmács Hoscsuk János m.-szigeti ügyvéd.

Az esküdtszék következőleg alakult, miután Lukács László teljesen kimerítette visszavetési jogát: Torday Gábor, Márk Endre, Kenézy Gyula, Beczner Frigyes, Tóth Béla Domokos Kálmán, Ábrahám László, Szücs Mihály, dr. Kemény Mór, Szedlák József, Jobbágy János, Tarbay József. Póttagok: Balogh Ferencz, Dávid Sándor.

A tárgyalás menete a következő volt:

Elnök felhívja Lukács László L u k á c s László oláh nyelven felel a felhívásra. Elnök figyelmezteti, hogy a tárgyalás magyar nyelvű lévén, felhívja, hogy ezen nyelven feleljen. A felhívás daczára a hazaáruló pap ismét oláhul felel, mire elnök kijelenti, hogy tolmácsot fog alkalmazni. A tolmács megmagyarázza, hogy vádlott kérelmet akar előterjeszteni.

Cserna Vincze főügyész figyelmezteti, hogy még nincs joga vádlottnak semmit előterjeszteni. A bíróság osztja ezt a nézetet, mire Lukács tolmács utján előadta, hogy Abán, Szatmármegyében született, 40 éves. A pap felépése a legnagyobb visszatetszést szülte, mert tudva van, hogy jobban tud magyarul, mint oláhul és mint „Lukács“ született s később tette magát „Lucacu“-vá.

Ezután felolvasták a vádlevelet, mely az ismeretes lázító meghívó csaknem minden passzusát inkriminálja. Ezután kérdezi vádlottat az elnök, hogy akar-e előzetesen nyilatkozni, mire helyette Corian védő kéri, hogy szakértőt idézzenek meg, mert a meghívó fordítása nem jó, a román meghívó nincs hűen visszaadva. Legalább fordítsa le az itt lévő tolmácssal.

Cserna Vincze főügyész szerint vádlott ezt már kiballgatásánál is mondta, mire azt a meghívót a debreczeni kir. táblánál is lefordították. Semmi kifogása a kérelem ellen, hadd fordítsa le harmadszor is.

Erre a bíróság helyet adott a kérelemnek. Felhívja a teleket, nyilatkozzanak, kívánják-e az eredeti oláh nyomtatvány felolvasását, ámbar a jegyző nem tud azon a nyelven olvasni. Védő kívánja a felolvasást, mire az oláh nyomtatványt átadják a tolmácsnak, aki felolvasta önmagának, mert azt a vádlotton és védőjén kívül senki nem értette. Az eredeti meghívó a tolmácsnak lefordítás végett kiadatott s ennek megtörténteig elnök a tárgyalást felfüggeszti.

Ez alatt a tárgyalási terem a zsufoltságig megtelt, ugy, hogy alig lehetett mozogni. Lukács László 100 darab jegyet kért a tárgyalási terembe, de csak 15-öt tudtak neki adni s e helyeket oláhok foglalták el. A tárgyalás iránt óriási volt az érdeklődés, de a terem roppant szűk volt s bár több, egymásba nyíló termék bocsáttattak a közönség rendelkezésére, még sem fért be az érdeklődők egyharmada sem.

A fordítás majdnem egy órát vett igénybe. Elnök a tárgyalást újból megnyitván, felolvassák a lázító meghívót szó szerinti fordításban, miután vádlott azt állította, hogy előző fordítások csak egyes részeket kapkodtak ki a meghívóból.

(A szünet alatt tudósítónk beszélgetett a magyarfaló pappal, aki a legválasztékosabb magyar nyelven azt mondta, hogy nagyon örül ennek a sajtótárgyalásnak, mert az tisztázza a helyzetet és alkalmat ad az eszmék tisztulásának.)

— Igen, de hátha főtisztelendő ur megadja ennek a tisztázásnak az árát: becsukják, mondá tudósítónk.

— Az mellékes, mondá Lukács László. Egy nemzet küzdelmében nagyon csekély dolog az egyén szenvedése. — Avagy mutathatnak-e önök egy magyar államférfit, aki nem szenvedett, vagy nem itéltetett el, mielőtt hazája ügyét előre vitte. Nem félem az ítéletet, bárminő lesz is az.)

Ezután felolvasták a debreczeni kir. táblának majd a budapesti kir. törvényszéknél eszközölt fordításokat.

Elnök ezután kérdi: Lukács-e szerzője a nyomtatványnak. Lukács kérdőleg fordult a román tolmáchoz, a mi nagy derűtséget keltett. Aztán oláh nyelven kinyilatkoztatta, hogy a meghívóért elvállalja a felelőséget. A

kérdésre azt is előadja szintén román nyelven, hogy az értekezlet nem tartott meg, mert azt a hatóság erőszakosan feloszlatta.

Védő kéri a vizsgálati jegyzőkönyv egy részének felolvasását, de azt a törvényszék megtagadta. Nem engedte meg a törvényszék azt sem, hogy a vádlott előzetesen nyilatkozzék, miután azt ügyvédjére bízta.

Erre elnök felhívta Cserna Vincze kir. főügyészt a — v á d b e s z é d — megtartására.

C s e r n a V i n c z e: Nem lepheti meg a vádlottat, hogy évek során át elkövetett üzemeltetésénél türelmünk fonala megszakadt s most, midőn már a közbékét veszélyezteti: a törvény sorompói elé idéztetik. A nyomtatvány olyan hangon van tartva, hogy joga lenne a hazafias felháborodás hangján szólani, de tartózkodik ettől s kéri az esküdteteket, hogy ők is higgadtan ítéljenek. A mivel Lukács vádolják, az nemzeti izgatás, mely a nyomtatványból világosan kitűnik s ha azok a vádak igazak lennének, melyeket vádlott tele marokkal szór ellenünk, képes lenne katasztrófákat is előidézni s a ki ilyeneket ír vagy mond, az büntetést érdemel. Hivatkozik István királynak fiához intézett oktatására, melyben a különböző nemzetiségek kiméltetése intette őt. — Ez volt a magyar nemzet vezértonala. — Itt senki nem záratik el közhivataloktól nemzetisége miatt s a magyar nemzet sok százados küzdelmeiben soha nem adott harczra okot a nemzetiségek nyelve. Merész rágalom lehet az, hogy nálunk a nemzetiségek elvolnának nyomva s midőn Lukács ezt a rágalmat világá bocsátotta, szembe állította az oláh népet a magyarral, fenyegetvén, mind a magyar, mind az oláh nép belbékéjét. Tudvalevő, hogy az oláh nép nagy tömege elmorad a civilizációban, irni, olvasni nem tud és ki van szolgáltatva az izgató prófétaúknak. Lukács kétszeresen veszedelmes, mert az oláh nép rajongóan valóságos és a mit a papja mond, az neki szentírás és távol van attól a hiedelemtől, hogy a mit az ő szent papja beszél, egyszerűen nem igaz. Sőt Lukács elment addig a határig, mely után már csak a nyit lázadásra való felhívás következik, mivel már ajánlotta a népnek, hogy maga tegyen magának igazságot. Kéri vádlott elíteltetését. (Éljenzés. Az elnök csendre inti a közönséget.)

C o r i á n G y u l a védő arra fekteti a fősúlyt, hogy román eredetiben nem olyan vad az a meghívó, mint magyar fordításban. E tekintetben hivatkozik arra, hogy az inkriminált cikk három fordítása mennyire különbözik egymástól. Önök esküdt uraim — mondá — éppen úgy szeretik hazájukat, mint mi (?) de kétféle, hogy ebben az ügyben tudnának igazságosan itélni, mert nem értik az eredeti cikk nyelvét. Mért nem állítják az ilyen vádlottat román nyelvű bíróság elé: Hiszen magyarul beszélő ember csak 8 millió van! (Derűtség.) Ezután áttér a vádbeszédre. Szerinte itt úgy látszik, nem az lesz elbírálva, van-e a közleményben izgatás, hanem egyszerűen az, hogy itéljenek dr. Lukács László ama főbbi cselekedetei felett, melylyel a magyarságot nyugtalanította.

Pedig tiltakoznia kell az ellen, hogy másért, mint az inkriminált nyomtatványért itéljenek. Hiszen azokról nem bizonyíthatja be itt, hogy ama cselekedetei is a törvény keretén belül mozogjanak. Igyekszik kimutatni, hogy az inkriminált cikk nem ütközik a törvénybe, annak egy kitételeért sem lehet Lukácsot elítélni. Kéri vádlott felmentését, mert a Lukács nyomtatványa nem izgatás, hanem kritika. Hivatkozik a ferencfalvi dinamit merénylőre, melynél egyik tanu azt állította, hogy a merénylőre Lukács ösztönözte őt, de később bevallotta, hogy ilyen vallomásra a csendörök kényszerítették. Így esnek össze dr. Lukács Lászlóval minden bizonyíték. Tekintetbe kell venni, hogy dr. Lukács László tiszteletreméltó állást visel, pap, a ki rosszlelkűséggel nem vádolható, bármily veszélyes politikusként tartja is őt a közhatalom.

Beszéde oda kulminál, hogy dr. Lukács Lászlónak mindig igaza volt, van és lesz. Bemutatták ama fényképeket, melyeket a hazaáruló Ratiu házáról vettek fel. Arra hivatkozik, hogy Tordán a magyarok elkövettek

lázítást, lázadást, gyilkossági kísérletet, vagyongorogást és még sem büntettek senkit. Ime, az egyenlőség a törvény előtt: Lukács Lászlót pusztán szavakért büntetni akarják. Nem tartja védői tisztséghez tartozónak, hogy a magyar állam 1000 éves történetét fejtegesse, de mert agét kapott rá, ő is felemlíti, hogy Szent István apostoli királyunk a nemzetiségek nyelvét kiméltetőnek rendelte.

Hivatkozik a rendi alkotmány idejére. — Mennyire jó viszonyban éltek akkor a magyarok a nemzetiségekkel, s mennyire használt a nemzeti egyetértésnek az, hogy nem volt divatban az a minden áron való magyarosítás.

Dicséri a magyar nemzetet a 48-iki eszméért és magáért 48-ért. Idézi Kossuthnak Debreczenben mondott szavait, melyet, nem tudni miért, czitált önmaga mellett, holott ők éppen e dicsért szabadság elleneségei voltak és éppen e miatt vittek véghez annyi gyalázatos gyilkolást.

Ilyen szabadságért, — ugymond — mint a magyarok akkor, küzdenek a románok és mégis hazaárulóknak nevezik őket. Hivatkozik arra hogy Magyarország éppen úgy küzdött a német birodalmi eszme ellen, mint a románok küzdenek a magyar állameszme ellen. Az is ábrándos eszme volt, ez is az az oláhok szerint. Eszt nyugodtan türük az állam polgárai és engedik, hogy eszme végett százados harczok keletkezzenek a nemzetiségek között. A román népszerűsége már elérte azt a civilizált nívót, hogy egy nemzetet alkosson és azt meg is fogja tenni. Felhozza, hogy nekik 6700 román diplomás ember van Romániában és mért vannak ott? Mert itthon nem kapnak alkalmazást, pedig az oláh azt mondja, hogy bármilyen keserű lenne is otthon a kenyér, azt mégis jobban szereti, mint az idegen jobbat. Előadja, hogy a románok kormánypartiak, mindig támogatják a kormányokat, mert tudják, hogy a mi megbukott rósz volt, de utána még rosszabb jön.

Elnök figyelmezteti védőt, hogy nem kívánja a védelmet korlátozni, de nagyon eltér a tárgytól, midőn az erdélyi uniót fejtegeti. Rövidebben adja elő a védelmet.

C o r o i á n: Azért kell mindezt felhozni, hogy kimutassa a törvény be nem tartását, pedig az ilyen esetek miatt mindig találkoznunk fognak az olyan emberekkel, mint dr. Lukács László. Egyetértésre inti a magyarokat, de az nem eszközölhető azzal, hogy egy ilyen esetben elítéljék Lukácsot. Kéri vádlott felmentését.

Elnök az ülést felfüggesztette. Tudósítók ez alatt megkérdeztette dr. L u k á c s o t, hogy milyen nyelven fog beszélni.

— Románul.

— Nem fogja érteni senki.

— Végtelenül sajnálom, de ez politikai küzdelem s a magyaroknak azt az állhatatosságát, hogy jogaiból egy jótányit sem enged, nyelvét mindenütt érvényre juttatja, én is utánzom őt ebben a tekintetben s ha, sajnálatomra, nem értenek is meg, én románul fogok beszélni.

Eltelvé a 10 perc. Elnök az ülést újból megnyitotta. Adja a szót dr. L u k á c s n a k, de azzal a kérdéssel; hosszabban akar-e beszélni, mert az esetben a bíróság határozatot fog hozni.

Lukács román nyelven, a tolmács segítségével kinyilatkoztatja, hogy hosszabban akar nyilatkozni, mert itt személyes szabadságának megsértéséről van szó.

E kinyilatkoztatás folytán elnök az ülést másfél órára felfüggeszti.

Másfél órai szünet után elnök felhívja dr. L u k á c s Lászlót, hogy adja elő a mit jónak tart. Lukács bele is kezd beszédébe oláh nyelven, mire T o r d a y Gábor esküdt kéri az elnököt, hogy a közvetlenség miatt a magyar nyelv használtassék. Lukács László azonban hajthatatlan maradt e kérdésre is és oláh nyelven folytatta beszédét mondván, hogy igen szívesen venné, ha nem lenne e tárgyalásnak politikai színezete de mert a főügyész azt mondta, hogy itt a magyarság áll szemben a románssággal, azt meg kell czatolnia, mert az ő ősei éppen úgy hozzájárultak a haza felszabadításához, mint akárme yik debreczeni polgár.

Erre elnök megengedte neki a beszédet, mondván, hogy részletekre ki ne terjedjen, a heveséget mellőzze.

L u k á c s László erre oláh nyelven tüzes predikációt tartott, tanúságot tevén szónoki tehetségéről, melylyel az oláhokat le szokta igazni. Elnök közbe szólván, Lukács előadja, hogy ő neki semmi köze hozzá, valjon a tolmács hogyan adja elő az ő beszédét, de azt tudja, hogy rossz igazságszolgáltatás az, mely nem közvetlen. (Nagy derűtség.)

Elnök kinyilatkoztatja, hogy erre vádlottnak az alkalom megadatott. Kimondja, hogy időről-időre félbe fogja szakítani a beszédet, hogy a tolmács adja vissza.

(És még ezek az oláhok mernek elnyomatásról beszélni, midőn úgy visszaélnék a törvény jóságával!) A tolmács erre a beszéd egy részét visszaadta:

Mikor ebbe a városba jött, itt talált egy szobrot, mely a szabadságot ábrázolá, s ettől a szabadságtól fellelkesülve jött ide. Ilyen flusculusok után kéri tekintetbe venni azt a küzdelmet, mely az ő nemzete és a magyar nemzet között van. Az oláh nemzet 3 millió s mint annak egyike szabad neki a saját nyelvén beszélnie. A tolmácsra nézve megjegyze, hogy az olyasmit mondott mint ő, de sem a logikai rendet, sem az érdeket nem adta meg úgy, a hogy ő.

A művelődés a szabadság két fenomén, mely kiemelkedik az emberiség történetében. Beszél a vallásszabadságról, műveltségéről, továbbá a polyglott államokról sat.

Elnök felkéri vádlottat, hogy ne medítájon, hanem maradjon a tárgynál, mire az a tolmács utján kijelenti, hogy ez a bevezetés volt. (A szép szónoklás daczára nagyon komikusan jött ki az egész: egy ember, a ki ismeretlen nyelven kegyetlenül szaval egy olyan gyűlékezetenek, mely abból egy szót sem ért. Akárcsak az ABC. betűit szavallgatta volna végig.)

A magyar állameszme a főügyész szerint abban áll, hogy a magyar és az oláh szemben állanak. Hogy tisztelje ő ezt az állameszmet, midőn bár annak oltárán ott ég a szabadság lángja de ha közeledik hozzá le kell mondania nemzetiségéről és nyelvéről. Ilyen eszmét ő nem tisztelhet. A történelmi jogban sem találjuk ennek az eszmének létjogát s nem is volt rá szükség mégis fennáll az ország.

Sőt még most is van elég értelmes ember, a ki kérde önmagától, hogy mi lesz ebből. A nemzetiségi törvény több nemzetiséget ösmers e törvény megmondja, hogy aki nemzetiség akar lenni, azt senki meg nem akadályozza. Azt hiszi, hogy ha az esküdték megértének csak egy percze is, a mit ő mond, nem itélnék el. (Hát mért nem mondja úgy hogy megérthessék.) Szeretné is egy pillanatra levetni a politikai ruhát, hogy magyarul beszélhessen. (Egy hang a hallgatóságból. Komédiás!)

Elnök csendre inti a hallgatóságot és kéri vádlottat, hogy térjen már valahára a tárgyra, az inkriminált cikkre. Az oláhok ki vannak zárva a törvényből és a főügyésznek ide kell huzcolni őket, hogy elmondhassák jogaikat, de azt elmondjuk még a börtön ajtajánál is, el magában a börtönben is.

A főügyész nem azzal vádolta őt, a mi a vádlevélben van, azért kell neki bővebben kiterjeszkedni s ezért neki meg kell a memorandumról is emlékeznie.

Elnök kinyilatkoztatja, hogy ez nem tartozván ide, a memorandumra ne terjeszkedjék ki.

L u k á c s erre tűzbe jött és olyan szónoklást csapott, hogy csakugy viharzott bele. A memorandumban nincsen semmi, a mi a magyart sértené. A jog fosztás ellen tiltakoznak Isten az emberek és az esküdték előtt. A tolmácsolásra, németül jegyezte meg: Istt das auch etwas.) A magyar nemzeti szabadság miatt is folyamodtak ám külföldre. Türr. Puszy, Kossuth nem azt cselekedték? — Avagy jobb lenne az oláhoknak is idegen államhoz fordulni a magyarok ellen? — (Általában látszott, hogy az egész komédiát csak azért iszenirozták, hogy mi m a g y a r o k h i r-

dettük a sák, hog déből, a ből azt, várjunk, nemzeti a román erény va Tiszteli gáét, ol mondták ták el.

E már a vaddal zet köz a főügy is, mid román

set, a set le y

E szélt, L e magy

lálták a suth, S voltak?

csorána totta „

levél e nokolt

ta mag Lukács nagy d

után ki lasztott

vözlő i somlyó

C hogy n tától, d mert a

a ki t nyelven

n vád dében

volt, s tán p

előadó aradi

a vere litotta

nemzet van: a

a mag A heg datát,

kodó egyen sik fi

nyelv a mag

hogy amely juttat

megcz

A ismét

rány parla

dés r szinto helyz

mény a pa hány helyz

fel, k kötel

könn akko mely mag házb

dettük a világnak az ő eszményeiket. (Am lássák, hogy nem félünk tőlük s elmondjuk beszédéből, a mit lehet.) Idézi Jókai kassai beszédéből azt, hogy „asszimiláljuk a nemzetiségeket, várjunk, míg 18 millióan leszünk s akkor lehet nemzeti függetlenségünk.“ Mért ne tehetne így a román nemzet is? A román nemzetben több erény van, melyek megengedik nemzeté létét. Tiszteli a mások jogait de megköveteli a magáét, ok a trónhoz büek, bár a magyarok azt mondták, hogy a memorandumot nem fogadták el.

Elnök újból felhívja, hogy térjen már a tárgyra s végezze be. A közvádó e váddal az egyenlenséget hinti a két nemzet közzé. Igen ő agítal minden ellen, melyet a főügyész követ, agitátor a magyar nemzet is, midőn egyik párt fellép a másik ellen. A román nemtet nem követheti a magyar nemzet, a nemes dolgokban, mert a román nemzet le van lánczolva.

Elnök mintán Lukács két óráig beszélt, felhívja őt, hogy fejezze be beszédét.

Lukács egy lapból felolvassa a magyar szavakat: a román népámitók feltalálták a román nemzeti eszmét! Háttakor Kosuth, Széchenyi, Kazinczy, mind népámitók voltak? (Midőn a tolmács egy „estélyt“ „vacsorának“ adott vissza, Lukács lassan kijavította „estély“-re.) Szében beszélt el a vádlevél egy pontját magyarul, majd románul szónokolt (Nagy derűtséget keltett, midőn elszólta magát. Az elnök félbe akarta szakítani, mire Lukács odafelelt: „Mindjárt bevégezem“. A mi nagy derűtséget keltett és félórai szónoklat után ki sem merült. A főügyész csak azt mulasztotta el, hogy felkérje önöket, küldjenek üdvözlő iratot az aradiaknak, tordaiaknak és somlyóiaknak, a mért az ő áhokat megverték.

Cserna Vincze replikájában kimondja, hogy nem akar kitérni az általa provokált vitától, de nem reflektál vádolt oláh beszédére, mert a nemzeti-égi törvény nem ad jogot annak a ki tud magyarul arra, hogy esetleg kínai nyelven beszéljen. Amugy is jobban megvannak a vádolt által mondottak a védő beszédében s vádolt beszéde csak arra való volt, hogy tetszelegjen önmagának. — Ezután pontonként csfolja a védő által előadottakat. Először is ismerteti a somlyói és aradi eseteket, melynél éppen az oláhok voltak a verekedők. A közönség derűtsége közt szálította az állítások értékét. Ezután kimutatta a nemzeti-égi törvényből, hogy nemzet csak egy van: a magyar, mely egyedül és oszthatatlan; a magyarság külön csak mint faj említhető. A hegemoniára nézve idézi Eötvös egy mondatát, mely szerint minden államban uralkodó a többség s ha a kisebbség ezzel egyenjogot követel magának, az már a másik fölé kerülést jelenti. Midőn a magyar nyelv kötelező tanítását elreldelték, a magyar állam csak alkalmat akart adni arra, hogy mindenki elsajátíthassa azt a nyelvet, amelylyel megélhet, mely esetleg hivatalokhoz juttatja őt. A többi állításokat is pontonként megczáfolta és kérte vádolt elítélését.

1/6 órákor a replikára következett a sor.

A bécsi sajtó a válságról.

A „Neue Freue Presse“ tegnapi száma ismét vezércikkben foglalkozik a magyar kormányválsággal. A szabadelvűpárt fellépését a parlamenti erőerzet és céltudatos meggyőződés nyilvánulásának mondja, mely Ausztriában szintén idegenszerűen hat. Ez a fellépés a helyzet újjalakulására nézve a legjobb reményekre jogosít. A válság egész lefolyását a parlamentarizmus diadalának tekintik. Akárhány miniszterium lép is a Szapáry-kabinet helyébe, az a régi parlament műve lesz.

A „Wiener Tagblatt“ az a kérdést veti fel, hogy a korona kész lesz-e hozzájárulni a kötelező polgári házassághoz? Ha igen, akkor könnyű lesz kabinetet alakítani, de ha nem, akkor egészen új ka inetet kellene alakítani, mely egészen új többséget volna kénytelen magának szervezni, mert a mostani képviselőházban ilyet nem talál.

A „Neue Wiener Tagblatt“ a Bécsbe meghívott magyar előkelőségekkel foglalkozik. Többek közt ezt írja: „Báuffy bárót, mint a képviselőház elnökét hívták meg. Hogy utolsó-nak került rá a sor, annak oka az, hogy ő az ifjabb titkos tanácsos abban az illustris társaságban mely a bécsi Hofburgban megjelent. — De azt, hogy mint a népfelség képviselőjét csak utóljára hallgatták meg, azt a magyarországi utrák, azok, kik oly keservesen panaszkodnak, hogy a magyar miniszterek „Comis voyageur“-ök gyanánt kénytelenek Bécsbe utazni. alkalmasint első gravamenként fogják felhozni a jövő kabinet ellen.

A „Wiener Allgemeine Zeitung“ a szabadelvűpárt „feltámadását“ ünnepli vezércikkében. „A párt az ő egyértelmű manifesztációja által erőteljes életének oly elvitázhatatlan jelét adta, mintha csak most született volna ifjan és üdén. Hogy miként fajeződik be a miniszterválság, a fölött lehet töprekedni, de a kormánypártban a válság végleg megszűnt, s a párt nagyon be bizonyult annak, a minék hívják: — szabadelvűnek.“

A „Fremdenblatt“ Szapáry Gyula gróf lemondásának tényével foglalkozván, kifejti, hogy az ellenzék Tisza bukásával azt remélte, hogy övé a jövő. Ugyanazt a reményt fűzte abhoz, ha Szapáry beadja lemondását. Érdekesen irt cikkében arra a végeredményre jut, hogy a mint családott előbb, úgy fog csalódni ezuttal is.

Vegyes hírek.

* **Bismackodomák.** Han-Blum „Egy nap Varzinban, Bismarck hercegné“ című könyvében több érdekes részletet beszél el, melyet a varzini kastélyban jegyzett föl. A hercegné a többek közt a következő történetekét beszélt el a napokban elhunyt Bucher Lothárról, aki a hercegi asztalnak rendes vendége volt: Egy vendég, Bucherre mutatva azt kérdezte, hogy „talajdonképen mit csinál itt ez az ur?“ — „Azt, a mit a férjem“, mondá a hercegné. — „Hogy-hogy?“ — „É pillanatban semmit.“ — „Ő fensége egyébként dolgozik, de hát ez az ur?“ — „Ez is dolgozik“, mondá a hercegné komolyan. — „De mit?“ — „Novellákat ír?“ — „Novellákat, no ezekről még sohasem hallottam. Hol jelennek meg?“ — Rendesen lapokban, de mindegyik kereskedő ismeri. Kérdezősködők csak Bucher Lothár novellái után. — „Meg is teszem.“ — A hercegné természetesen jót nevetett, mikor az illető visszatért s panaszkodott, hogy Bucher novelláit hiába kereste. Bismarck az ebédnél sok derék epizódot beszélt el életéből. Mikor még nem volt más érdemrende, csak az, melyet egy embernek a vízből kimentéséért kapott s mely olyan mint a sasrend negyedik osztálya, egy suhanoz így szálította meg az utczán, mikor a vasúthoz ment: „Ne hozzák, műszaki tanácsos ur, egy kocsi?“ — Mikor őrnagy lett, s egyszer egyenruhába ment ki, egy rendőr valóságos őrnagynak tartotta s egy csoportosulásnál arra kérte, hogy lépjen közbe a közönségnél. A herceg megettette, de mikor a rendőr még egyéb szíveséget is kért tőle, kijelentette, hogy ő melleleg porosz miniszter elnök is, s e pillanatban nem lehet a rendőr ur szolgálatára. Később, tábornok korában, egy berlini rendőr nem köszönt neki. „Hát ön nem köszön a katonatiszteknek?“ kérdezte a rendőrtől. — „De igen, de csak a magasabb rangúknak“, — volt a nyiltszívű válasz, ami Bismarcknak annyira megtetszett, hogy az illetőt nem jelentette föl. Az anekdotákban nagyon szerepelnek Szultán és Tirasz is, a két „birodalmi kutya“. Mindkettő nagyon hü állat volt. Ha Bismarck hazulról Szultán nélkül távozott, az eb nagyon szomoruan kereste urát az egész házban. Végre felkapta a herceg fehér katonasípkáját és keztyűjét, bevitte a dolgozószobába, maga elé tette, ráfektetta a fejét, s addig őrizte, míg Bismarck haza nem tért.

* **A takarékosagra intő császár.** Berlinből jelentik, hogy a német hadsereg összes tiszti

kaszinói a császár kívánságára elhatározták, hogy tekintettel a szegényebb tiszték vagyoni helyzetére, bizonyos takarékosági reformot honosítanak meg és ezt kezdték a borral. Erre nézve kimondták, hogy a drága borokról lemondanak és csak a következő áru borokat iszszák: fehér bor 60 fillér vörös bor 1-20 márka; pezsgő 2-60 márka palackonként. Ennél olcsóbban azonban ok sem adják a demokracziát.

* **K. Kopács Juliska** ismét a népszínház tagja, Kopács Juliska és Evva Lajos igazgató között az alkudozások eredményre vezettek s a fenforgott differenciák elsimulván, a kiváló művésznő ismét a népszínház kötelékébe lépett. Már a napokban fel fog lépni valamelyik jobb szerepében, valószínűleg a Szép Helénában. E hónap második felében 20-tól 27-éig Déván vendégszerepel hat egymásután következő esetben. Legutóbb Besztercebányán ünnepelték, hol a fölemelt helyárak dacára minden este valóságos ostrom folyt a jegyekért.

— **Regény egy papirszeleten.** Összetaposott papirszelét fekdűt a járdá kövezetén. — Igénytelen papirrongynak tűnt föl először, de azok a kedves vonások, melyek rajta voltak, fölsírtak a kövezetről, hogy meleg helyre valók, oda, ahol a szív dobog. Biz az egy női napló töredéke volt s egész regényt ír le, még pedig a datum után itélve, friss pikáns regényt.

„... igen, te voltál az, aki a férjemtől elszakítottál s most itt a városban élem özvegyi napjaimat. Férjem nem tudja az okát, mért hagytam el, nem gondolja, hogy ide jöttem, abba a városba, hol te vagy; abban a városban hivataloddal szemben vettem ki lakást, — hogy én téged mindennap láthassalak. Es én még mindig bizonytalan lélekkel lesem nyilatkozatod, te még mindig tartózkodol, oh Pál, ne gyötörj, hanem szólj igazán, öszintén.“

Nov. 6.

Vége, vége mindennek, érzem, mint semmisülök meg, mint dőlnek össze szerelmem föl. épített templomának oszlopai. Neki felesége van! Ő megcsalt, rutul rászedett. Szeretném öszszetépni szívemet, hogy hitt annak a csalárd embernek, szeretnék lakásába rohanni, hol neje karjai közt enyelgve, összezuznám boldogságát csalásága miatt. De azért sem teszem. Bosszút állok. Hadd rájjon neki is, — szép az irnokja, azt fogom szeretni, mert“ . . .

Tovább nem volt írva.

— **Elveszett egy kávészinü kis kutya,** mely arra a névre hallgat, mint a „Londoni koldusok“ diákjának kis kutyája, vagyis becsületes neve: Suskiri. A ki valamelyik kapitánysághoz viszi, jutalmat nyer érte.

* **A gesztenyene hazájából.** Egész Magyarországának legjobb gesztenye-termő helye Nagy-bánya vidéke. Itt terem az az igazi magyar fajta gesztenye, mely kisebb ugyan, de sokkal édesebb, mint a maroni. Most a magyar gesztenye hazájából rossz hír érkezik. A nagybányai gesztenye erdők régi fái, melyek már 40 éve teremnek, rohamosan kezdenek pusztulni s miután ujakat nem igen ültetnek helyükbe, féltő, hogy a jóízű gyümölcs egészen kivész idővel Nagy-bányáról.

* **A trafikok vasárnapi bezárása.** Wekerle pénzügyminiszter a pénzügyi bizottságban kijelentette, hogy a trafikok vasárnapon való bezárását nem engedheti, mert a dohányjövedék forgalmát csökkentené. Megjegyezte, még a miniszter, hogy a magyarországi szivarok ellen általában emelt panaszok alig vehetők figyelembe, mert tény, hogy Magyarországnak szivarjai az európai kontinensen a legjobbak. Alttalában a dohánytermelésre pedig az a megjegyzése, hogy ő a dohány kistermelők érdekeit minden időben szem előtt tartja s azon van, hogy a kistermelők készletei kedvezően váltásanak be s a termelt dohány minőségének emelésére gondja van, éppen ezért a termelők az államtól kapják az első minőségű dohánymagokat.

* **A fekete halál.** A turkesztáni főkormányzó hivatalos jelentése szerint Turkesztánban a már megszűnt kolera nyomában kitört a pestis, a „fekete halál.“ A vész legelőször Aszkabadban merült föl, szeptember 10-én s hat nap alatt a 30 ezer lakost számláló város

ból 1300 embert ragadott el. Ez a rettenetes vész, mely Európában a középkor óta ismeretlen, Ázsia nyugati részéből sohasem pusztult ki egészen. Mint a számum, oly gyorsan tör ki valamelyik kerületben s több áldozatot követel, mint a kolera és a tifusz. Amely gyorsan fölmerül, ép oly gyorsan el is távozik, úgy, hogy az orvosoknak nincs idejük mibenlétét és elterjedésének módját tanulmányozni. Aszkababban hat nap alatt hirtelen megszűnt, 1300 holttestet hagyván hátra. Az e ragályban meghalt emberek holttesteit hihetetlen gyorsan fölözlanak.

* **Okhamisítással vádolt exszolgabíró** Biharvármegye közgyűlése még 1890. decz. havában Fráter Tamás volt államrendőrségi irnokot a derecskei járás szolgabírójává választotta meg. Megválasztása után az a gyanu merült fel ellene, hogy szabályszerű képesítéssel nem bír s hogy annak idején benyújtott okmányai hamisítottak. Felszólították tehát ujjal való bemutatására, mire a szolgabíró azzal f-elt, hogy azonnal leköszönt. A megyei fegyelmi bizottság javaslatára az 1891. évben a közgyűlés Fráter Tamás lemondását elfogadta és cselekményében nem látott oly jelenségeket fenforogni, melyek bünyvádi eljárás alapjául szolgálának. A belügy-miniszterium azonban másként vélekedett s az ügyet a büntető törvényszék elé terelte. A meg-ejtett vizsgálat aztán kiderítette, hogy Fráter Tamás, hallgatta ugyan a jogot, de abból egyetlen egy vizsgát sem tett, még is a nagyváradi pénzügyigazgatóságnál, a hol legutóbb mint fogalmazó gyakornok volt alkalmazva, minősítési táblázatában saját bemonása alapján úgy szerepel, mint a ki „végzett 4 jogi tanfolyamot és az államtudományi vizsgát a felmutatott okmány tanúsága szerint letette.” Az okmány pedig egy latin nyelvű érvénytelen bizonyítványból állott. A nagyváradi kir. törvényszék a vádat Fráter ellen megszüntette, ellenben az ugyanottani kir. tábla a kihágási törvény 71. §-át látta fenforogni. A kir. kuria Csemeghy elnöklete alatt most azonban kimondotta, hogy a minősítési táblázat közokiratot képez s ennek hamisítása nem a kihágási törvény 71. §. alá esik, mely cselédkönyvek stb. hamisításáról szól, hanem a büntető törvény 400. §. alá tartozik s ezek alapján Frátert okirathamisítás miatt vád alá helyezte.

* **Gyilkos feleség.** Jászberényben az öreg Varga Menyhértet meggyilkolták. Az öreg embert az egész városban remetének nevezték; de az egész remeteség abból állott, hogy nevével a református temetőben lakott. Nem régebben valami nagyobb pénzösszegnek jutott birtokába s felesége a pénzt el akarta szedni tőle. Ezen azután összeveszték s Varga egy késsel megszurta feleségét, mire ez bal-tát ragadott s hat csapással agyonütötte. A gyilkosnőt elfogták.

* **Ujabb Tourville-eset?** Fölötté relytélyes eset történt három nappal ezelőtt Párisban. A rue de St. Charles-ban járókelők legnagyobb ijedelmére egy ház harmadik emeletéről egy asszony a kövezetre zuhant s ott veszélyesen megsebesülve — mozdulatlanul fekve maradt. — Nem sokára a házból egy férfi rohant elő, aki kétségbeesetten jég-gattott a szerencsétlenség láttára. Az asszony férje volt. A nőt a legközelebbi rendőri őrszobába vitték, hová férje követte. — Ex Racine magánzóznak vallotta magát s eladta, hogy felesége életuntárgból öngyilkossá akart lenni. Az asszony azonban nagyon keserves kínok között azt mondta, hogy férje megszabadulni akart tőle, erővel az ablakhoz hurcolta s azután egy lükéssel kidobta. Racinet e vallomás után természetesen letartóztatták s a vizsgálatot ez ügyben megindították.

Legujabb.

Wekerle miniszter tegnap este Buda pestre utazott, de néhány nap mulva ismét Bécsbe megy és megteszi a koronának javaslatait az új kabinet megalakítása tárgyában. Ezzel a válság majdnem váratlanul rövid idő alatt oly elintéztést nyert, melyet minden oldalról örö-

mel üdvözölnek, mert mindenkit kielégít és mert biztosítja a parlament üdvös működését, a szabadelvű eszmék diadalát és az államfen-tartó program győzelmét.

A Wekerle-kabinet politikai programja a szabadelvű-párt eddigi programjának bővi tett és javított kiadása lesz. Ez a bővítés és javítás magából a pártból indult ki s a leg-utolsó pártkonferencián nyílt kifejezésre is ju-tott. Wekerle tehát ehhez a programhoz ke-res munkatársakat az új miniszterekben. Mun-katársra lesz azonban neki az egész szabadelvű-párt, amely tömören fog melléje csoportosulni, hogy a programot végrehajtsa.

Az új kormány megalakítása valószínűleg már vasárnap estig perfekt lesz, — mely esetben hétfőn, de legkésőbb kedden tart a tör-vényhozás két háza ülését, amidőn az új kor-mány magát be fogja mutatni.

A **czárevics látogatása.** A czárevics, az orosz trón örököse ma Bécsbe érkezett kirá-lyunk látogatására. Kétségtelenül abban a ki-tüntető fogadásban fog részesülni, amely kitűnő személyét jogosan megilleti. Pétervárról meg-érkező tudósítások szerint ott bizonyos fon-tosságot látszanak tulajdonítani a czárevics bécsi látogatásának. Ugy igyekeznek feltű-netni a király szives látását, mintha ez for-dulatot jelentene az osztrák-magyar monarchia politikájában Oroszország iránt. Az orosz po-litikusok megpróbálták kimagyarázni ezt a fordulatot már azokból a nyilatkozatokból is, amelyeket Kálnoky Gusztáv gróf külügymi-niszter a delegációk előtt tett az osztrák-magyar-orosz viszonyokról.

Wekerle Sándor miniszterelnökségének híre a lehető legjobb hatást tette a szabadelvű pártban. A clubhelyiségben nem volt egyetlen párttag sem, a ki lelkesedéssel ne fogadta volna a hírt, melyet megelőzőleg is mindenki örömmel combinált. Az adott hely-szében alig lehetett volna jobb választást tenni. Az új miniszterelnök kinevezésének nem volt szabad provocatiónak lenni, sőt ellenkezőleg, csak oly államférfi állhatott jelenleg a kor-mány élére, ki az összes pártoknál köztiszte-leben és főleg közkedveltségben áll. S a mai nappal, hogy Wekerle Sándor miniszterelnök lett, önmagáról elmondhatja, hogy a művelt Európában ő csinálta eddig a legnagyobb po-litikai carriert. Mindenki iránt lekötéző szí-veessége, demokratikus, de az arisztocrátiát nem sértő jellemvonása, kristálytisza karaktere, nagy tudománya, párját ritkító szorgalommal párosítva, s hozzá parlamenti ésszólása és ügyessége praedestirálták őt e helyre. Adjon Istenünk neki erőt és kedvező alkalmat, hogy új minőségében még többet tehessen a hazá-nak a hazáért!

A **valutatörvények végrehajtása** ügyében teendő több rendbeil intézkedések tárgyában — mint értesülünk — a két pénzügyminiszter szakközvegi legközelebb tanácskozássra fog-nak kiküldetni. A tanácskozások tárgyát úgy a pénzverési, mint az érem forgalmi ügyek, valamint a kötelező számítás behozatalát érintő előkészületek fogják képezni. E ta-nácskozások részint Budapesten, részint Bécs-ben fognak tartatni.

OSARNOK.

Ó JÖN!

— Monolog. —

Nem akartam táncolni, igen fáradt voltam, ezt fogom mondani, ha valaki kérdezi, miért árulok petrezselymet? S ilyen valaki akad majd. kétségkívül! Csak az a kérdés, vajjon az a valaki csodálkozó avagy szánakozó arcot fog vágni?

Az első eset még hagyján, mert a csodálkozás hízegő lenne reám nézve: azt a hisze-met fejezné ki, hogy táncolhattam volna, ha akartam volna. Az az — hogy őszinte legyek — pah! miért legyen az ember mindig őszinte? Szóval nem akartam.

Biztosra vettem, hogy eljön. Hadd lássa, hogy az első négyest számára tartottam fenn. Nem jött értem. Na majd kiheverjük ezt a fáj-dalmat is. Valami madárijesztőbe csimpaszkod-tott; ő tudja miért. Hasonlítson össze minket. Nem vagyok szerénytelen, de nagyon, nagyon szomorú lenne, ha ki nem állanám a versenyt ezzel.

Tudom a mit tudok. Mikor a multkor bal tánccezipőmről elveszítettem fehér atlasz csok-romat, ki szedte fel s ki lopta el? Kinek ra-gyog az arca a boldogságtól, ha egy jó szót mondok neki s ki esik mindjárt kétségbe, ha esetleg egy napon rossz kedvem van?

Mily iszonyu komolyan áll tánczosnője mel-lett! Nem szükséges kiforgatnom nyakamat, hogy őket lássam; innen a tükörből kényel-mesen követhetem minden mozdulatukat. Az után nem is veszík észre, hogy érdeklődöm irántuk. De nem is érdeklődöm, százszor nem! Milyen komoly, mintha csak vesztőhelyre vin-nék! Csodálatos! ha velem tánczol egészen más arcot csinál. S a leány mily elragadóan tekint reá! Bizony meglehetne, hogy kedvesebb lenne irányában. A szegény leány majd, hogy szemét kinézi.

Csak arra vagyok kíváncsi, hogy ki a szabónője. Már csupa elővigyázatból is szeret-ném tudni, nehogy esetleg egyszer körmei közé kerüljek. Hosszu a dereka s hogy ál az az öv? S azok a formásan kisütött frou-frouk! Milyen izléstelenség egy fiatal leánynál! Kül-lönben is, úgy látszik, már nem mai gyerek.

Szerencsére nem téved senki ide ebbe a mellékszobába. Mindnyájan a tánczot nézik, mi-alatt én itt egymagamban ülök. „Tarnay Olga petrezselymet árult”; „Tarnay Olga ülve ma-radt”; eh senki sem fogja ezt elhinni! Bár-csak senki sem jönne!

A táncz véget sem ér és mily kedvvel tánczol az a kettő! Vajjon azt hiszi-e, hogy vöröstre sirom szememet? Oh, akkor rosszul ismer, ha azt hiszi! Még közelembre jön ma este, akkor jaj neki. No-no, lassan a testtel; semmi botorság! Nem szabad látania, hogy észrevettem valamit! A bosszút hidegen kell élvezni. Sokkal szeretetreméltóbb leszek iránta, mint valaha! Elkábitatja magát, de akkor — ak-kor vége van! Ah, ki ez? Azt hiszem, még kaczerkodik is velem?!

Felfedezett a tükörben! Szeme mereven ide tapad. Tánczosnője magával rántja: ő kö-veti, de tekintetét ide szegzi. S ez a tekintet oly jól esik, oly édes!

Nos, ő vett észre, más senki. A keringő utolsó hangjai — komplement! Mindennek vége!

Meghajítja magát, ő az első, ki elszakadt tánczosnőjétől. Nagy lépteket csinál, áttöri a tömeget. — Oh, mégis boldog vagyok — ő itt van!

MENETREND.

1892. Október 1-től.

Debreczenből indul:

B.-pest—N.-Várad felé (gyv) reggel	8 ó. 40 p.
" " délután	12 ó. 52 p.
" " este*)	10 ó. 31 p.
Csak N.Várad felé	d. u. 3 ó. 40 p.
M-Sziget felé	d. u. 3 ó. 24 p.
" " este	7 ó. 45 p.
" " éjjel	3 ó. 09 p.
Kassa felé	reggel 8 ó. 45 p.
" " d. u.	3 ó. 35 p.
" " este	7 ó. 35 p.
Büd-Szt. (m. á. vasuttol reggel	5 ó. 48 p.
Mihály felé (" " d. u.	3 ó. 19 p.
(vásártérről reggel	6 ó. 04 p.
" " d. u.	3 ó. 38 p.
(m. á. vasuttol reggel	4 ó 15 p.
Füzes-Abony- (" " d. u.	5 ó 10 p.
felé (vásártérről reggel	4 ó 32 p.
" " d. u.	5 ó 24 p.

*) Közvetlen vonat M. Szigetről Budapestre

Amerikai
segédke
nélküli
nélküli f
fogsorok
ciment-
aranypl

Un. v. me

Tea

KOV

OR

a legk
gek jó
ért ke

Kévé

legkiva

Jama

ham

Kimerit

Mog

Ko

Dudap

Mag

vetkez

Méltos

p

Első rangú

cosmeticum

Magyar

Nem titk

Né

Ára

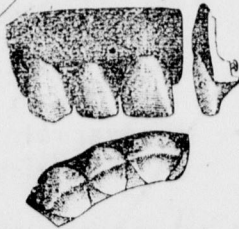
E

a bajatt telj

karon. Egyed

Amerikai fogász — mint assistens
segédkezésével kapocs-lemez
nélküli **műfogak** és rugany
nélküli fémlemezű
fogsorok. Tartós
ciment-, ezüst- és
aranyplombok.

Operatiók
teljes érzéstelenítéssel

Un. v. med.

Dr. Tihanyi Sámuel

fogorvosi műterme

Debreczen. N. Várad-utca 2084. sz. I. e.

Tea Rum Cognac
Kávé

KOVÁCS és MEZEY

mint **BIEBER ANTAL** utóda
ajánlják idei termésű

**orosz és chinai
teákat**

a legkiválóbb minőségben. A minőségek jóságáért tisztaság és valódiságáért kezeskedünk.

**Kévék 5 kilós postacso-
magokban**

legkiválóbb minőségben díjazva.

Jamaika és Brazíliai Rumok

hamisítatlan kiváló minőségben.

Kimerítő árjegyzék kívánatra díjmentesen kihatol.

Mérsékelt árak

Megrendelési hely és levélcím:

Kovács és Mezey

Dudapest, Kerepesi-ut 6. sz., a nemzeti színház átellenében.

Magyarad-Ménési bortermelők szövetkezetének főraktára.

Méltóságos Atzél Péter saját termésű palackborainak főraktára.

Első rangú
cosmeticum

Magyarázat
ingyen és bérmentve

Magyarázó füzet ingyen és bérmentve.

Nem titkos szer, feltűnést keltő cosmeticum.

Nőknek különösen fontos.

Ára 1/2 literes üvegben frt 1.25.

Epilatoire

a bajt teljes eltávolítására az arcn, a kezek karon. Egyedüli szer, mely az utánnóvést akadályozza.

Egy üvegcsé 5 frt.

Robert Fischer

Doctor der chemie und cosmetiker.
Wien, I. Habsburgergasse 4.

ad. 8009.

1892.

Árverési hirdetmény.

Debreczen sz. kir. város tanácsa részéről közhírré tétetik, miszerint a város tulajdonát képező Cserepes csapszék, Bégány csapszék és az epreskerti csárda 1893-ik évi Január 1-től kezdődőleg három évre, a városháza nagytermében 1892. évi November hó 29-ik napján d. e. 9 órakor nyilvános árverésen, a városi számvevő hivatalnál megtekinthető feltételek mellett, haszonbérbe fognak adatni.

Miről az árverelni óhajtok azzal értesítetnek, hogy a feltételekben kitett kikiáltási árak 10 %-kát bánatpénztül az árvereltető küldöttség kezéhez készpénzben letenni tartoznak.

Debreczen, 1892. November 7.

A városi tanács.

"Nincs többé fejtájás"

D. Götz

MIGRAINE-PORA

huszonöt év óta egyoldalu, ideges rheumaszerű, sőt gyomorból származó fejtájás ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezerre menő köszönet-nyilvánítás bizonyít.

Utolsó időben a

MADRIDI UDVAR

és **Baross Gáborné** ő ezellenti ája feltűnő eredményel használta 1 doboz ára használati utasítással 2 frt, 1 kis próba-doboz használati utasítással 1 frt.

Eredetiben kapható **Fáykiss József** „nagy-Kristóf”-hoz címzett gyógyszer-tárában Budapestben továbbá **Török Józsefnél**, király u. 12. Debreczenben **Dr. Rotschnek Emil** — **Tamássy Béla** Balázs Ödön és **Tóth Béla** gyógyszerész uraknál is kapható. (2)

Postai megrendelések azonnal eszközöltetnek.

GYERMEK JÁTEKOK.

Felhívom a n. é. közönség becses figyelmét

megnagyobbított raktáram megtekintésére, a hol nemcsak a legmagasabb, de a legszerényebb igényeknek is nagy választéku

alkalmi

ajándék tárgyak

vannak készletben

legjutányosabb árak mellett.

Kiváló tisztelettel

Szent-Királyi Tivadar.

UJDONSÁGOK.

KÖHÖGÉS,

rekedtség és elnyálkásodásnál melegen ajánljuk tisztelt olvasóink figyelmébe

**Egger dijjutalmazott,
biztos hatásu**

mell-pasztilláit.

Kaphatók **25, 50 kros** és **1 frtos** eredeti dobozokban a monarchia valamennyi gyógyszer-tárában,

valamint az

EGGER A. FIA

győzserkülönlegességi gyárában
Bécs-Nussdorf.

MEGHIVÁS

az **„István”** gőzmalom társulatnak
1892. évi November hó 27-én
délelőtt 10 órakor

a városháza nagy tanács termében tartandó

Rendkívüli Közgyűlésére.

Tárgy:

A társulati alapszabályok módosítása.

Miután a f. hó 6-án megtartott közgyűlés egy újabb közgyűlés összehívását határozta el, s az érvényben lévő alapszabályok 20 §-a értelmében a most összehívott rendkívüli közgyűlés pedig csak akkor lesz határozatképes, ha a részvények 1/3-része, 40 részvényes jelenlétében képviselve leendő: felkértenek a t. részvényesek, hogy minél számszabban megjelenni sziveskedjenek.

Felhívtnak egyuttal azon t. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni és szavazati jogukat gyakorolni kívánják, hogy igazoló jegyeiket — az alapszabály 29-ik cikke értelmében — folyó évi **november 25. és 26-án, délelőtt 10—12 óráig, délután 2—4 óráig** a társulat Kossuth (Czegléd) utcai irodájában átvenni ne terheltessenek.

Debreczen, 1892. November 8-án.

Az igazgatóság.

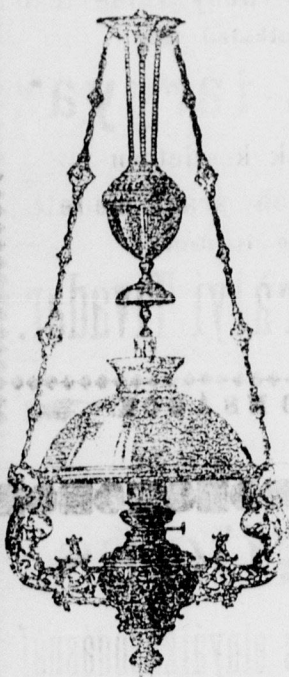
Kaszanyitzky Endre

előbb

Kuhinka István K.

üveg, porcellán lámpa és háztartási
cikkek raktára.

DEBRECZENBEN,

ajánlja pontos ki-
szolgálat és gyár-
árak mellett. az
őszi és téli idényre
ujjonnan érkezett
és nagy választék-
kal berendezett

DITMÁR-
és

Brünner-féle

a legjobbnak elő-
smert gyártmányu

szalon, függő

és

asztali

petroleum lámpáit
s minden hozzátar-
tozó cikkek nagy
raktárát és a most
legújabb találma-

nyú úgynevezett

csoda lámpákat,

melyek rendkívüli olcsóság és takarékosági
szerkezetükkel fogva a legnagyobb keres-
lettségnek örvendenek.

Képes árjegyzékek kívánatra bérmentve.

Jutányos, szabott áron

kaphatók

Szabó Lajos fiai

üzégnél:

Divatos női ruhaszövetek,

francia flanelek, Kasán. Moldon,

legújabb ruhadiszek,

fekete divatkelmék,

színes és fekete selymek,

mosó velezek,

Téli Himalaya kendők.

Selyem és haraszt kendők,

Gyermek ruhácskák és felöltők,

Normal gyapju és pamut alsó-ingek,

ujjasok és nadrágok

téli harisnyák, keztyűk.

Az idén szép raktárt tartunk:

Brassói és Gácsi posztókban

takarók és lópokróczokban,

KALODONT

Sarg egészségügyi hatóságilag megvizsgált

(A fogak szépsége)

elősmert nélkülözhetlen fogtisztítószer

mint jó aromája üdítő és utazás közben igen
célszerű.

a bel- és külföldön legjobb sikerrel van
bevezetve.

könnyed csomagolása, tisztasága hasz-
nátal közben és olcsósága miatt az
udvarnál mint az arisztokratianál
mint szintén a polgár házáknál is
található.

Kapható minden gyógy-
szertárban, illatszer-
kereskedésben stb.

Ara

35 kr.

Sarg **KALODONT**

Sarg **KALODONT**

Sarg **KALODONT**

Sarg **KALODONT**

Sarg **KALODONT**

Sarg **KALODONT**

Sarg **KALODONT**

Óvakodjunk

a csomagolásban

hasonló értéktelen

utánzatoktól.

Legjobb óvszer ragályok

ellen.

Elismerések a legmagasabb
körökből minden egyes darab mellé
tételnek.

A „Magyar király”-hoz

címzett:

kávéház helyisége

(Czegléd-utca 19. sz. a. háznál)

1893. évi Május 1-vel

kiadó.

Feltételek megtekinthetők Dr. Hol-
laender Dezső ügyvédnél.

Tölsner Adolf

Billiárd-gyára

Bécs, V. Rampersdorfergassa No. 7.

ajánlja cs. és
k. kizárólag
szabad.

fordíthatlan billiárdjai

márvány lappal ellátva és elvállal
egész kávéházi berendezéseket minden-
féle módozatban, részletfizetésre is.

Atjászott billiárdok bábra vagy
carambolra új szerkezettel 100 frittól fel-
jebb. — Árjegyzékek kívánatra ingyen.

GYENES LAJOS

Debreczen, fő tér, városház épület.

Ajánlja az őszi idényre:

Női ruha szöveteket és diszeket,

Divatos fekete kelmeiket,

Jó mosó velezeket

Hauschild kötő pamutot,

Jäger kötő gyapjut,

Jó szabásu füzöt (Mieder)

Himalay, berliner kendőket és Escharpokat,

Férfi fehérneműket, nyakkendőket és Esernyőket.

Jaegar alsó ing és nadrágokat,

Sirkoszoruk 55 krajczrától feljebb.

Mintákat kívánatra bérmentve küldök.

Női ruhák elkészíttetését elvállalom

K
Nagy
vanuteza
delmi ak
ki
F
T ó
v
o
Mind
gyobb ére
csersavta
ménés
(Magyar
C
(2-től 15 é
nyos időbe
Muszka-Ma
évtől kezd
tékban. Á
ményvel
DO
csász kir.
birtokos
Debrecz
Mi
ugymint
katarrhu
zései ne
elnyálka
köhögés
m ell b
számos
vások
(1 esom
porok
hez orv
már pá
magnál
lás és s
s
V. Wim
Kreuz-A
Öreg
jobb pót
S a u t a
gyógyszer
befec
orvosi el
sok által
szernek
lyás) gon
ményyel
vetkezmé
már neh
keletkeze
tos orvos
bajokhoz
több csor
készítési
Wien, V
a levélbe

Kiadó lakás.

Nagy lakás a főtér és hatvanutca sarkán a volt kereskedelmi akadémia helyiség, rögtön

kiadandó.

Felvilágosítást ad
Tóth Gyula
vaskereskedő czég.

Minden vilákiállításon a legnagyobb érdemekkel kitüntetett, fanyar cersavtartalmu

ménesi vörös borokat

(Magyarország legnemesebb borai) és abból készült

COGNACOT

(2-től 15 évesig) a mostani válságos és járványos időben mindenkinek legjobban ajánlom. **Muszka-Magyarádi fehér asztali bor** az 1811. évtől kezdődőleg szintén a legnagyobb választékban. Árjegyzékkel és próba minta küldeményvel szívesen szolgálók.

Tisztelettel

DOMANY JÓZSEF

cs. és kir. oszt. magy. csász kir. és szerb kir. udv. szállító és szőlőbirtokos **ARADON.**

Debreczenben: képviselve Dömsödy Ferencz ur által.

Minden köhögés

ugymint a légeső, a garat és a tüdő minden katarrhus megbetegedése, továbbá lélegzési nehézségek, szűkellőség, asthma, elnyálkásodás, számarhurut és görcsös köhögés, a nyakbani csiklandozás, kezdő **mellbaj** leggyorsabban gyógyítatik a számos év óta kitűnőnek bizonyult és orvosok által is rendelt: **St.-Georgs-tea** (1 csomag 50 kr.) és **St.-Georgs-katarrhporok** (1 doboz 50 kr.) szer által melyhez orvosi utasítás is csatoltatik. Eredmény már pár nap alatt mutatkozik. Két csomagnál kevesebb nem küldetik. Csomagolás és szállító levéért 20 kr. Minden megrendelés

St.-Georgs.Apotheke Wien

V. Wimmergasse 33. intézendő. Raktár Kreuz-Apotheke, Wien, VII. Mariahilferstrasse 72.

Öreg és fiatal uraknak legjobb pótlék a copaiva kupok, Sautalgyöngyök és minden más gyógyszerek főtörzsorvos dr. Müller

befecskendései és pillulái

orvosi előírás szerint készítve és orvosok által mint legjobb sikerű és kipróbált szernek ajánlva minden (katarrhus, kifolyás) gonorrhoe, kitűnő és gyors eredményyel. Idült bajoknál és annak következményeinél is. Hatás gyakran már néhány nap alatt. Ára I. sz. ujon keletkezett bajokhoz 1 frt. 60 kr. Pontos orvosi utasítással a II. sz. ára idült bajokhoz 2 frt 25 kr. postán 25 krral több csomagolásért. Egyedüli főraktár és készitési raktár: **St. Georgs-Apotheke, Wien, V. Wimmergasse Nr. 33,** hova a levélbeli megrendelések is intézendők.

FRANZ JOH. KWIZDA

cs. és kir. osztrák-magyar és román kir. udv. szállító terület

Korneuburgban Bécs mellett.

Évek óta **kipróbált** fájdalomcsillapító szer **köszvény, reuma és idag-betegségek-nél**

KWIZDA KÖSZVÉNY MIDDIA.

Kéretik szívesen a védjegyre ügyelni s csakis

KWIZDA köszvényfluidját kérni.

Kaphato minden gyógyszerárban.

Főraktár: Franz Joh. Kwizda cs. és kir. udv. szállító területi gyógyszerárban Korneuburg.

Ára
1 frt
0. é

Ára
1 frt
0. é

Árlejtés.

Az 1893. január 1-től egész december hó végéig szükséges

marhahus, liszt, zsír, fűszeráru, főzelékek, stb

szállítására részletes ajánlatok 1892. évi december 5-éig **a 39-ik gyalogezred (állomási) élelmezési bizottsághoz (Oláh-laktanya) Debreczenben** benyújtandók, a hol is naponta 2—4 óráig délután, bővebb felvilágosítások szerezhetők.

Hirdetés.

A debreczeni vásártéri közuti vasut részvénytársaság folyó évi november 20-ik napján,

d. e. 10 órakor,

a városháza nagytermében

RENDKIVÜLI KÖZGYÜLÉST

tart,

melyre a részvényesek ez uton meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Igazgatósági indítvány a debreczeni helyi vasut részvénytársasággal egyesülés iránt, — ehez képest.
 2. Zárszámadás a f. 1892. évi október 31-ig terjedő időről a felügyelő bizottság és igazgatóságnak jelentésével s ezek részére a felmentvény megadása.
 3. A társaság beolvasztásából folyó minden intézkedés iránti indítványa az igazgatóságnak.
- Üzleti mérleg és jelentés a folyó hó 12-ik napjától kezdve Szabó Zsigmond kereskedő urnál lesz megtekinthető.

Kelt Debreczenben, 1892. nov. 3.

Az igazgatóság.

SZŐNYEGEK,

függönyök,

ágy- és asztal-terítő

butorszövetek, viaszkos vásznak

nagy választékban

SZABÓ LAJOS FIAI
czégnél.

Jakobovits és Gerstner
szénraktárában

DEBRECZEN.

Raktár: főpiacz, a főtőzsde és Tamássy
K. ur gyógyszerháza közt.

Bármily kályha fűtésére kitűnően alkalmas

Kőszén 1 m. mázsa **95 kr.**

Salonszén 1 m. mázsa **1 frt 44 kr.**

Porosz (Louisenglück) szén

a legjutányosabb áron.

Faszén rostált, darabos

zsákok és csomagokba

Nagyobb vételeknél megfelelő engedmény.

Megrendelések

ingyen házhoz szállítva.

Raktár főpiacz 2145. sz. a főtőzsde
mellett

A helybeli piacon több ízben előfordult végeladásokkal szemben,
nehogy t. vevőink ezáltal befolyásolva legyenek — elhatároztuk, hogy
az ugyis túlhalmozott raktárunkon levő árucikkeink nagyrészt

hatóságilag engedélyezett

végeladásra

bocsássuk.

Tudatjuk tehát a n. é. közönséggel, hogy a mai naptól kezdve a
raktárunkon levő

**Ruhakelméket, Flanelleket,
Barchenteket (velez),
Cretonokat, Atlas satineket
Baticztokat,
Tricot-derekakat,**

**Szőnyegeket,
Ágy és asztal-terítőket,
Jotta és szövet
függönyöket, valamint
Férfi gyapju szöveteket,**

gyári áron alól

árusítjuk el.

Bosznay J. és Társa.

Budweszi, porcellán és majolika

KÁLYHÁK és KANDALÓK,

minőségért és fűtőképességért **jótállva.**

Friedlandi szabályozható és

Meidingi rendszerű vaskályhák.

Magyarhoni vaskályhák

fa kőszén és coaksz fűtésére.

Világító és elektra kályhák.

„PANNONIA“

Tengeri morzsoló-gép

meglepő munkaképességgel darabja 180.

A téli évadra legnagyobb

KORCSOLYA raktár

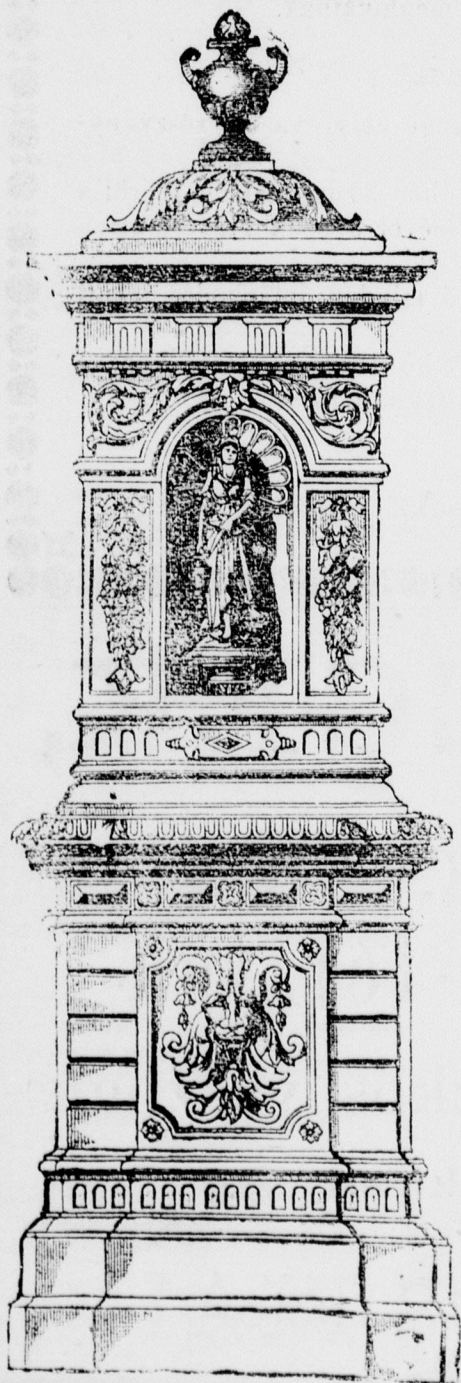
minden rendszerben.

Képes árlapok ingyen és bérmentve.

Legjutányosabb beszerzési forrás

TÓTH GYULA

vasnagykereskedő, DEBRECZEN, városháza sarkán.

Legnagyobb raktár.

Szemeltetett a kiadótulajdonos (Vártesi Arnold) Debreczeni Ellenőr könyvnyomdáiban.

Debrec

DI

Előfizetési ár

Meg

Az

Valós
raczának,
a férfit t
még fiatal
képezi rag
S két
királyi elh
a demokra
kának, szo
minden p
s a becstül
gyümölcsé
városa.

Debre
eső örömm
gár minisz
sága ann
nem abszo
a tehetség
ság utat t
magasabb

Bámu
fátyolképe
lődnék, al
egymást;
még ott
kasul rajt
kezőknek

A „Debr

Bánat
Oka v
minden emb
Nos, S
a maga sze
Szerel
Még c
Akkor
bátran fő fa
férhet s me
is való.

A: czo
juniusi hajn
messze két
kölnek. Vál
mint a már
nak, mint a
Egysz
Először és
csillárok fé
keretében.

Ő volt
ta, érintetlen
más élet b

Kerek